

**En la construcció de la cultura del catalanisme.
Els Jocs Florals de Mataró de 1904 i
el certamen literari de
la *Nueva Constacia* de 1905**

Jaume Vellvehí i Altimira

Tutor: Narcís Figueras i Capdevila

Treball final de grau en Llengua i Literatura Catalanes

Universitat Oberta de Catalunya

Desembre de 2020

Aquesta obra està subjecta a la llicència de Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada 4.0 Internacional de Creative Commons. Si voleu veure una còpia d'aquesta llicència accediu a <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.ca> o envieu una carta sol·licitant-la a Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.

Resum: El treball situa els jocs florals i el certamen literari de la *Nueva Constancia* celebrats a Mataró el 1904 i el 1905 en el marc de l'expansió territorial dels jocs florals la segona meitat del segle XIX i primers anys del segle XX i en el context del catalanisme a Mataró. Caracteritza els jocs i el certamen partint dels celebrats a Mataró al segle XIX i n'analitza la contribució a la construcció de la cultura política del catalanisme. Identifica els protagonistes, en dona dades i analitza aspectes literaris de les convocatòries, els premis, els discursos, els elements de tradició i renovació, etc. Aporta, per primera vegada, dades de conjunt dels certàmens i jocs mataronins i n'ofereix algunes dades inèdites, així com textos inèdits o poc coneguts.

Paraules clau: Jocs florals, certàmens literaris, catalanisme, ideologia, discursos, Mataró, Josep Carner.

Índex de continguts

1. Introducció	4
1.1. Estat de la qüestió	5
1.2 Objectius i metodologia.....	7
2. Els primers certàmens literaris de Mataró (1883 i 1892).....	10
2.1 Context social i cultural de Mataró abans de 1900.....	10
2.2 El catalanisme a Mataró (1880 – 1900)	11
2.3 Els certàmens literaris mataronins	12
2.3.1 El certamen literari de 1883.....	12
2.3.2 El certamen literari de Colom (1892)	16
2.4 Literatura i projecció ideològica.....	19
3. Els certàmens fins a la Solidaritat Catalana.....	20
3.1 Context social i cultural de Mataró fins a 1906.....	20
3.2 El catalanisme a Mataró (1900 – 1906)	21
3.3 Els Jocs Florals de 1904	23
3.3.1 Protagonistes (promotors, jurat, entitats, premis i premiats).....	25
3.3.2 Els discursos	29
3.4 El certamen literari de la <i>Nueva Constança</i> de 1905.....	30
3.4.1 Protagonistes (promotors, jurat, entitats, premis i premiats).....	30
3.4.2 Els discursos	35
3.5 Literatura i projecció ideològica.....	37
4. Conclusions	40
5. Bibliografia.....	44
6. Annexos	49

1. Introducció

Els Jocs Florals de Barcelona, com a màxim aparador i potent plataforma al servei de la construcció del marc cultural propi de la burgesia catalana, que amb la Renaixença legitimava el seu poder a través de la cultura, van esdevenir un model que irradià a tot Catalunya al llarg de la segona meitat del segle XIX.¹ L'èxit dels jocs barcelonins, amb l'extraordinària càrrega simbòlica que adquiriren, el seu caràcter de tribuna de projecció pública i d'espai de relació de prestigi social per als escriptors i per a les noves classes benestants, ben aviat va convertir els jocs en motor de difusió del moviment renaixencista i del regionalisme. Ja el 1868, Josep Roca i Roca, un dels qui poc després fundaria la Jove Catalunya, escrivia l'article *Los certàmens* –tot sigui dit, avançant-se a l'acostumada i inequívoca retòrica amb què Marfany² va caracteritzar l'expressió dels catalanistes del tombant de segle– i deia que «La missió dels poetes catalans, no és la de revifar morts, com tant i tant malament s'ha dit; la missió dels poetes catalans és la de despertar als adormits» (Roca 1868: 121-122), i que per a fer-ho calia estendre el moviment per tot Catalunya. I tot seguit afegia

Voleu un medi bo per aconseguir-ho? Los certàmens [...], ab ells, a més d'escampar l'esperit català per tot Catalunya, pot conseguir-se també el que moltes de les poblacions de primer i segon ordre de nostre Principat, tinguin un centre de bons fills de la bona mare, ahont català es parli, català es pensi i català s'obri.

Perquè aquesta fórmula era, segons ell, «la millor per a conseguir l'unió de tots los fills de nostra terra», la cohesió al voltant dels ideals regionalistes.

Així, a les dècades dels vuitanta i dels noranta, coincidint amb la proliferació de noves associacions de caràcter cultural i delegacions del Centre Català es convocaran arreu certàmens a imitació dels jocs barcelonins. Des d'aquests moments, doncs, els certàmens literaris es convertiren en motor de difusió del moviment renaixencista i del regionalisme i de la construcció de la cultura del catalanisme entrat ja el nou segle.

D'aquesta manera, en la mesura que el catalanisme va deixant el caràcter cultural per transformar-se en un moviment polític inicialment regionalista i nacionalista després, modern i diferenciat dels vells partits dinàstics, els certàmens dits “de comarques”

¹ Vegeu Domingo (2009) i (2013b).

² Marfany (1995), p. 222-252.

prenen un rol determinant en la difusió del regionalisme i en la construcció de la cultura del catalanisme. Això passa mentre les velles generacions renaixencistes van cedint el pas als joves modernistes, i noucentistes després: els Prat de la Riba, Puig i Cadafalch, Cambó... Un procés que culmina, políticament, amb la formació de la Solidaritat Catalana i amb una certa modernització dels certàmens, ara ja obertament jocs florals i exclusivament en català. Els jocs florals territorials, com passava amb els barcelonins, jugaren un paper polític mentre que el seu pes literari era molt relatiu.

Paral·lelament a aquest procés, la necessitat de professionalització dels escriptors i la consolidació d'un sistema literari acabaran per convertir els jocs en una plataforma poc rellevant literàriament. Amb tot, alguns autors barcelonins, com ara Carner, hi van trobar una font d'ingressos, ja que solien presentar-s'hi i guanyar-hi els premis en metàl·lic.

Si bé la primera dècada del nou segle és un dels moments d'efervescència del fenomen –proliferen les convocatòries arreu– sembla que entorn dels fets de la Setmana Tràgica el 1909 es produeix una certa davallada en les convocatòries. Tornen a remuntar, però, a partir de 1914 amb la Mancomunitat. El cop d'estat de Primo de Rivera el 1923 estronca el procés fins als anys trenta. Amb la Guerra Civil espanyola deixen de convocar-se novament.

En definitiva, els certàmens literaris locals esdevenen l'expressió de la mútua vinculació de la literatura, i la llengua, amb la política. Una vinculació que es situa en l'epicentre de la construcció de la cultura catalana contemporània.

1.1. Estat de la qüestió

Quant a l'estudi dels jocs i certàmens literaris als pobles i ciutats mitjanes,³ com es va insistint de temps ençà, encara no ha estat objecte d'atenció suficient com per tenir una radiografia completa del fenomen de la difusió i l'arrelament del catalanisme. Els jocs de major continuïtat, els de Girona, Olot o Lleida han estat estudiats i el fenomen ha estat tractat per Casacuberta, Domingo i Figueras en diferents treballs. Més

³ En el seu treball *La cultura del catalanisme*, Marfany (1995: 282-283) va fer un primer inventari de certàmens literaris dels primers anys de la vintena centúria en una nota a peu de pàgina.

recentment,⁴ també els de l'Empordà, la Selva, l'Urgell, el Pla d'Urgell, la Noguera, les Garrigues o la Segarra i el Maresme. Igualment, el fenomen ha estat objecte del // *Fòrum del Patrimoni Literari*, celebrat a Girona el 2012, amb una taula rodona entorn dels casos de Girona, Santa Coloma de Farners, Ripoll i Palafrugell, i, molt més recent, el // *Congrés internacional sobre literatura i corrents territorials: els Jocs Florals (1859-1977)*⁵ celebrat a Girona el novembre de 2019 on, entre d'altres aspectes, s'hi van tractar específicament els Jocs Florals de la Cerdanya de 1908 i els de l'àrea de Reus a la postguerra.

Hem d'afegir-hi encara la plataforma digital Patrimoniliterari.cat promoguda per la Càtedra de Patrimoni Literari Maria Àngels Anglada - Carles Fages de Climent, de la Universitat de Girona, amb una secció dedicada als certàmens literaris.

Centrant-nos en la comarca del Maresme, del segle XIX, els certàmens de Mataró de 1883 i de 1892, convocat aquest darrer pel Círcol Catòlic d'Obrers, els de Malgrat de Mar convocats pel Casino Malgratenc i el Centre Català de Malgrat (1886 i 1887), el de Vilassar de Mar amb el suport de l'Ajuntament de la vila (1887) i els d'Arenys de Mar convocats per l'Ateneu Arenyenc (1885, 1886, 1887, 1888 i 1889) han estat estudiats per Jaume Vellvehí (2000 i 2009). El primer certamen de Malgrat de Mar (1886) també ho fou per Llorenç Soldevila (1998) qui tingué cura de l'edició facsímil de la memòria. Queden pendents els de Sant Pol de Mar de 1884, d'Arenys de Mar de 1890 i de Canet de Mar de 1897.

Ja al nou segle,⁶ sabem que el Centre Catalanista d'Arenys de Mar va convocar uns jocs florals el 1902 però que malgrat haver-se publicat el veredictes la festa fou suspesa per ordre governativa i no es celebrà fins al juliol de l'any següent⁷. Igualment se'n celebraren el 1904 i 1908 convocats novament per l'Ateneu Arenyenc i uns jocs florals el 1921. També a Canet de Mar se'n celebraren (1902, 1907 i 1908), Masnou (1922) i sembla que a Tiana uns jocs florals humorístics foren convocats per la colònia estiuenca el 1901. Que sapiguem, cap d'aquests certàmens ha estat

⁴ Per a un estat de la qüestió més detallat remetem al treball de Figueras (2015).

⁵ Les diferents sessions són accessibles en el repositori digital de la Universitat de Girona (DUGiMedia): <http://diobma.udg.edu/handle/10256.1/5873/browse?type=title>

⁶ Actualitzem la informació de la web www.patrimoniliterari.cat amb dades pròpies.

⁷ Vegeu *La Costa de Llevant*, 19 de juliol de 1903.

estudiat. Sí que, en canvi, els Jocs Florals de Calella de 1908 reberen l'atenció de Joaquim Argés en un Treball de Final de Grau.⁸

Pel que fa a Mataró, els celebrats el 1904 i els convocats per la Societat Iris el 1919 van ser estudiats parcialment per Antoni Martí i Coll (2014). Igualment els de 1918, convocats per la Joventut Nacionalista de la Unió Regionalista de Catalunya, ho han estat més recentment per Anna Comas (2018). En canvi no ho han estat ni el certamen de la *Nueva Constancia* de 1905 ni els Jocs Florals de 1921 organitzats, aquests darrers, per l'Ajuntament i presidits per Joaquim Ruyra. A més, tenim constància⁹ d'uns jocs florals convocats el 1920 per la Societat Iris, uns altres el 1922 convocats pels Pomells de Joventut mataronins i encara uns darrers, el 1923, a càrrec del Centre de Dependents. Finalment, també tenim notícia d'uns Jocs Florals Marítims el 1949; l'any següent uns Jocs Florals de Cabrera convocats per l'Ajuntament de la vila, llavors encara Cabrera de Mataró, i encara uns altres organitzats el 1956 per la Joventut Femenina d'Acció Catòlica.

1.2 Objectius i metodologia

L'objectiu general del treball consisteix a estudiar els certàmens literaris mataronins de 1904 i 1905 com a factor d'especial incidència en el bastiment de la cultura del catalanisme. Aquest objectiu gira entorn de la pregunta: ¿Quina és la funció dels certàmens literaris celebrats a Mataró el 1904 i el 1905 en la construcció de la cultura del catalanisme?

Així, situant els certàmens literaris mataronins en el context del catalanisme a Mataró i caracteritzant-los amb l'anàlisi dels actors (els promotors, les entitats, els interessos i els autors), amb l'anàlisi del seu contingut concret (els premis, els temes, les innovacions, la incidència i el ressò social) i amb el del rol de la literatura com a element de prestigi i de projecció ideològica, donarem resposta a l'objectiu plantejat.

⁸ Joaquim Argés Espàrrrech (2017) *Els jocs florals territorials i l'expansió del catalanisme. El cas del de Calella de la Costa (1908)*. Universitat Oberta de Catalunya. Treball de Fi de Grau de Llengua i Literatura Catalanes tutoritzat per Narcís Figueras Capdevila, a qui he d'agrair la seva consulta.

⁹ Vegeu la notícia sumària que en dona Comas (2018) p. 69, que ampliem.

Metodològicament, partim de les aportacions de Jordi Castellanos, Margarida Casacuberta i Narcís Figueras en la consideració de l'estudi dels jocs florals i dels certàmens literaris territorials atenent a «la funció que les classes dirigents de l'època assignaven a la literatura catalana» que deia Castellanos,¹⁰ és a dir, a la mediatització que «hi és inevitablement present» afegia, i que Casacuberta definia com l'estudi «en clau ideològica i en termes socioculturals».¹¹ Aquesta mena d'estudi s'ha de vehicular en bona part, pel que fa a l'aplegament de dades positives, des de la recerca en història local. Només des d'aquest vessant hom pot posar de relleu el rol d'aquests certàmens com a xarxa que explica l'extensió i l'arrelament de la cultura del catalanisme per a la qual esdevenen un gran instrument d'inserció i d'influència.

Així doncs, recorrem a les fonts bibliogràfiques pròpies de la historiografia local per a la contextualització i per al detall d'aspectes concrets. Per a la caracterització dels certàmens mataronins tant del segle XIX com del segle XX partim de la bibliografia abans esmentada.

Hem consultat els fons d'hemeroteca conservats a l'Arxiu Comarcal del Maresme (=ACM) i a la Biblioteca de la Fundació Iluro quan no ha estat possible la consulta en línia. Ens hem centrat en la premsa local dels anys 1904 i 1905. Concretament, el *Diario de Mataró y la Comarca*, *El Liberal*, *La Costa de Llevant*, *El Nuevo Ideal* i *La República*. Igualment hem consultat *La Veu de Catalunya*, *El Poble català* i *La Tralla*.

Quant a fonts primàries hem pogut localitzar la memòria del certamen de la *Nueva Constancia* (1905), que s'afegeix a la del certamen sobre Colom (1892), les úniques publicades. Però, sense dubte, la localització de la documentació del certamen de 1883 així com el discurs presidencial, inèdit, de Melcior de Palau en el d'aquell any, ha estat quelcom excepcional. Igualment com la troballa dels manuscrits originals de les obres guardonades i dels discursos dels de 1904, que acaba de completar la documentació que hem analitzat. Així doncs, hem pogut disposar de les fonts directes, manuscrits o volums impresos, de tots els certàmens.

¹⁰ Casacuberta (2012), p. 406.

¹¹ Casacuberta (2012), p. 406.

Poder disposar d'aquesta voluminosa documentació obria el treball a una perspectiva diferent a la prevista de principi, que no hem pogut desenvolupar de forma convenient per l'abast necessàriament limitat del treball de fi de grau. L'anàlisi aprofundida del material localitzat s'escapa de les dimensions i objectius previstos i hem acordat de deixar-la per a una altra ocasió. Sí que apuntem, però, alguns aspectes inèdits del de 1883 que enriqueixen l'anàlisi dels certàmens posteriors.

Quant a l'estructura, hem dividit el treball en dues parts diferenciades, introducció i conclusions a banda. La primera part centra l'atenció en els certàmens mataronins de 1883 i 1892 en el marc polític i del catalanisme fins el 1899, moment en què es funda el Centre Catalanista de Mataró. Aquests certàmens, com hem dit, ja han estat estudiats en altres moments i no constitueixen el motiu estricte d'aquest treball, per bé que els considerem necessaris com a elements de contrast amb els altres certàmens i amb el marc conjuntural i ideològic dels primers anys del nou segle. Per aquesta raó seran motiu d'un primer apartat referencial, mentre que la segona part del treball, que es focalitza en l'anàlisi dels certàmens mataronins de 1904 i 1905, és més extensa i aprofundida.

D'altra banda, indiquem amb notes a peu de pàgina la biografia sumària dels personatges que considerem més rellevants i poc coneguts. Finalment, l'aparat bibliogràfic conclou el treball juntament amb uns annexos amb les dades i la documentació complementària d'interès.

Així doncs, la nostra recerca s'inscriu en una línia de recerca que els darrers anys s'ha proposat d'estudiar els jocs florals territorials i la seva contribució a la construcció de la cultura del catalanisme.

En aquest sentit, els certàmens literaris mataronins de principis del segle XX no han estat estudiats, encara que del de 1904 n'hi hagi alguna referència escadussera. A més, el fet que s'estudiïn conjuntament i que prenguem com a punt de partida els del segle XIX, fa que el nostre treball sigui una aportació original i inèdita en el cas dels certàmens mataronins.

2. Els primers certàmens literaris de Mataró (1883 i 1892)

2.1 Context social i cultural de Mataró abans de 1900

A finals de segle XIX, la ciutat de Mataró voreja els vint mil habitants doblant els que hi havia a principis de la centúria. És una ciutat que ha crescut a remolc d'un progrés industrial ràpid centrat en el tèxtil i en el dinamisme comercial com a motor econòmic. Han emergit nous grups socials: la burgesia, diversa i amb interessos diferenciats, que assenta el seu domini en la nova societat; la menestralia, també diversa i que tan votava als liberals com als conservadors o als republicans i que també podia apropar-se a l'obrerisme; i els obrers, majoritàriament fabrils, que podran vincular-se a un obrerisme més o menys radical. Una ciutat amb una gran distància entre les classes benestants i les treballadores.

Els vuitanta són anys de conflictivitat alhora que sorgeixen organitzacions que volen encarar la qüestió social. El 1880 s'havia fundat l'Ateneu Mataronès de la Classe Obrera, popularment l'Ateneu Obrer, per iniciativa dels republicans i amb els seus objectius ja directament enfocats al món del treball. Uns anys vuitanta en què es divulga en la ciutat el socialisme marxista i l'anarquisme. Paral·lelament, davant de les accions reivindicatives dels obrers, l'església també esdevé conscient del conflicte social i el 1885 funda el Círcol Catòlic d'Obrers introduint el catolicisme social a Mataró.

Amb el sistema bipartidista de la Restauració borbònica, a Mataró, els liberals tindran gairebé sempre la majoria en el consistori encara que el govern de torn fos conservador. Els conservadors anaven junts amb els carlins i podien pactar amb els liberal-conservadors mentre que els liberals podien pactar amb els republicans històrics o amb els mateixos conservadors. Per això, les tensions municipals seran contínues. Així, el 1883 l'alcaldia estarà en mans d'un alcalde liberal, el propietari Marcel·lí Roca, que havia rellevat al també liberal Josep Subinyà, comerciant. En canvi el 1892 l'alcalde serà el conservador Melcior Camin, apotecari.

Paral·lelament a l'alternança de partits, s'anava configurant l'alternativa que prendria força amb el nou segle: el catalanisme i l'emergència política i social de les organitzacions obreres i el republicanisme de les classes mitjanes urbanes.

En l'àmbit cultural, a la segona meitat de segle, neixen nombroses entitats de lleure per a les noves classes burgeses, menestrals i també per a les populars. Entre les entitats culturals i d'esbarjo del darrer quart de segle destaquen l'Ateneu Mataronès, fundat pels liberals; el Casino Fènix Mataronès, de caràcter menestral i popular, o el Círcol Clavé, fundat el 1879 per la coral *Antigua Mataronesa*.

2.2 El catalanisme a Mataró (1880 – 1900)

Des de la dècada del 1860, el catalanisme inicial, o més ben dit el renaixencisme, passa per la figura del jurista i polític conservador Terenci Thos i Codina (1841-1903). Thos es movia en l'entorn de Marià Aguiló i la seva participació en els jocs florals barcelonins li donà el prestigi que el convertí en referent per les noves generacions catalanistes, Josep Puig i Cadafalch, per exemple. Fou l'impulsor de l'Associació Artística Arqueològica Mataronesa el 1889, la primera entitat que adoptà fundacionalment la llengua catalana com a oficial.

L'associació va agrupar els intel·lectuals,¹² conservadors, que en aquells moments podia oferir la ciutat al renaixencisme i que, amb major o menor intensitat, més endavant podran vincular-se al catalanisme. El principal objectiu de l'entitat era la defensa i difusió de la llengua i la cultura catalanes amb una certa voluntat mobilitzadora. Entre els socis corresponsals que ens consten, trobem figures significatives del moviment renaixencista a comarques i constatem amb aquesta relació com es van construir les xarxes que permetran l'extensió del moviment catalanista al tombant del segle.

A les Assemblees Catalanistes sempre hi va haver representació mataronina. A la de Manresa (1892), Terenci Thos, Josep Puig i Cadafalch i Claudi Planas i Font,¹³ un barceloní vinculat de temps a Mataró. La delegació es repetiria en les següents amb poca variació.¹⁴

¹² Vegeu Annex I.

¹³ Barcelona, 1869-1931. Advocat, secretari de l'Ajuntament de Barcelona, poeta i narrador. Fou un dels primers en introduir elements simbolistes en l'estètica jocfloral (Casacuberta 1988: 58). S'alineà amb el regionalisme entorn de Puig i Cadafalch i *La Veu de Catalunya*.

¹⁴ Vegeu Vellvehí (2002).

El Centre Catalanista de Mataró no es fundà fins el maig de 1899 quan es constituí amb una junta formada per Josep Vinardell com a president; i amb Terenci Thos com a membre d'honor. El Centre s'adherí a la Unió Catalanista.

2.3 Els certàmens literaris mataronins

2.3.1 El certamen literari de 1883

El primer certamen de Mataró, i de fet el primer que s'organitzà al Maresme, es celebrà el juliol de 1883 amb motiu de la Festa Major, coneguda com Les Santes. La iniciativa sembla que hauria sorgit de les pàgines del setmanari conservador *El Mataronés* i fou convocat per l'Ajuntament de Mataró. La comissió organitzadora estava presidida per l'industrial Antoni Larroca que comptava amb el secretari municipal, Ramon Saborit i Thomàs, liberal. El prestigi del certamen va recaure en els membres del seu jurat que quedà constituït a la presidència per l'enginyer Melcior de Palau i Català,¹⁵ Marià Andreu com a secretari, el fabricant liberal progressista Josep Garcia Oliver (1834-1883), mataronins, l'escriptor Francesc Matheu (1851-1938), l'escolapi sabadellenc Francesc Sellarés llavors rector de l'Escola Pia de Mataró, el filòleg i historiador Josep Balari i Jovany (1844-1904) i el militar i metge Narcís Carbó i Aloi (1826-1890), tots ells vinculats amb la ciutat.

Quant als premis, se n'oferiren fins a 24 per a treballs en modalitat de poesia i de prosa, que podien ser tan en català com en castellà. N'hi havia tres, però, dos de poesia i un de prosa, que exigien la llengua catalana com a condició.¹⁶ A excepció de la Flor Natural, els premis consisteixen en objectes artístics, plaques o col·leccions de llibres. Aquest tipus de premis, a banda de les flors, eren els habituals en els certàmens i jocs i, en general, caldrà esperar al nou segle per a la dotació decidida de premis en metàl·lic que incentivin la concurrència i afavoreixin la professionalització dels escriptors. En el cas de Mataró, bo i algunes iniciatives, caldrà esperar als Jocs Florals de 1918.

¹⁵ Mataró, 1842-1910. Enginyer de camins, poeta, traductor i crític literari. Membre d'una nissaga benestant mataronina. Publicà el recull poètic en castellà *Cantares* (1866), iniciant la seva trajectòria de prestigi literari. En 1885 fou nomenat membre corresponal de la Real Academia de la Lengua Española. Literàriament la seva obra és en llengua castellana per bé que en 1906 reuní la producció en català en el recull *Poesies catalanes*. Com a traductor s'encarregà de l'*Atlàntida* de Jacint Verdaguer i de *Batalla de Reines* de Frederic Soler.

¹⁶ Per a la relació de premis i llengua vegeu l'Annex III.

Pel que fa als temes, els deu de poesia es centraven en l'enaltiment o en la història de la ciutat, tres; el fet religiós i les santes mataronines, dos, un de dedicat a la impremta, un de poesia popular, un sobre Cervantes, un dedicat a la dona, un de poesia humorística i la Flor Natural que era lliure.

Quant a la prosa els tretze premis es distribueixen en tres àmbits temàtics: la història i la cultura local, cinc; les patrones de la ciutat i el fet religiós, dos, i el progrés i l'associacionisme, vuit.

Els premis, especialment els de prosa, expressen l'esforç d'adaptació a la nova societat industrial amb propostes i arguments per superar els conflictes i problemàtiques socials des dels diferents grups ideològics que busquen assentar-se i difondre els seus projectes. L'Ajuntament, per exemple, amb els dos premis que atorga, un adreçat a l'enaltiment del passat de Mataró i l'altre a fomentar projectes de progrés de ciutat. El liberal Josep Garcia Oliver dota un premi per enaltir el rol de la burgesia com a motor de canvi. L'Ateneu Mataronès, liberal, per enaltir la instrucció popular gratuïta de les associacions. La Caixa d'Estalvis, l'enaltiment de la seva tasca. L'Ateneu Mataronès de la Classe Obrera s'interessa directament en fomentar els «Beneficios que reportan los Ateneos de la Clase Obrera». La societat *Antigua Fraternidad* promou la cerca del progrés per als obrers; el Casino Fènix l'enaltiment del paper de les associacions de lleure en la nova societat i la Cooperativa Obrera Mataronesa la promoció del cooperativisme.

Veiem doncs com el certamen de 1883 va atraure bona part dels sectors ideològics més actius de Mataró. De l'àmbit dretà participen l'intel·lectual de major prestigi, el conservador Terenci Thos, el diputat a Corts pel Partit Conservador Joaquim Valentí i Fontrodona, el propietari Joaquim de Palau, que serà alcalde l'any següent i que dota un premi, el periòdic *El Mataronés*, portaveu del conservadorisme local i una entitat de joves lletraferits, La Lluanera.

Els liberals, amb la seva figura capdavantera llavors diputat a corts, Josep Garcia Oliver i el diputat provincial Darius Romeu i Torrents, l'Ateneu Mataronès, la Caixa d'Estalvis, així com Pompeu Serra i Carbonell, exalcalde i referent pels liberals o l'empresari Antoni Larroca.

De l'àmbit eclesiàstic, hi participen la comunitat escolàpia i l'elitista Col·legí Valldemia. I, finalment, com a representant de l'estament oficial també dota un premi el governador militar Francisco Balari.

Pels sectors més esquerrans s'impliquen el republicà Josep Antoni Rabella que dota el premi sobre la impremta, l'Ateneu Mataronès de la Classe Obrera, la Cooperativa Obrera Mataronesa, les societats *Antigua Fraternidad* de caràcter obrer, el Casino Fènix, popular i el Casino La Unió, de tradició republicana, que també doten un premi.

La participació del republicanisme mataroní cal interpretar-la com l'intent d'aconseguir un certamen ideològicament divers, obert als sectors progressistes a fi d'aconseguir la identificació amb Catalunya tot superant el partidisme. Un intent que és en la línia dels esforços de Valentí Almirall d'unir el catalanisme -encara no feia un mes del Segon Congrés Catalanista- i que respecte dels Jocs Florals barcelonins expressava, per exemple, la crònica de la festa dels de 1881 publicada en el *Diari Català* que ell dirigia:

Los Jochs Florals deurían ser una festa neutral, en la que poguéssim reunir-nos tots los catalanistas sense ofendre'ns ni mortificar-nos [...] per celebrar una festa verdaderament catalana y consagrada a l'avens y a la cultura de la nostra terra.¹⁷

En paral·lel a l'actitud republicana en un àmbit general, doncs, els federalistes mataronins participen inicialment en els certàmens. I si, com ja insinuava Àngel Duarte, la participació es vehicula a través dels centres catalanistes «Certamen y centro catalanista se alimentan y sostienen mutuamente»,¹⁸ com a Malgrat de Mar el 1886 i el 1887, a Mataró serà abans de la constitució dels centres catalanistes fins i tot abans que hi hagi cap col·lectiu catalanista mínimament vertebrat. Ara bé, el caràcter institucional del certamen, el convoca l'Ajuntament, facilita la implicació d'amplis sectors, també els republicans. Amb tot, com veurem en les convocatòries que seguiran, i com també apunta Duarte, els republicans acabaran replegant la seva implicació. I és que mentre el Centre Català és sota la influència d'Almirall, els republicans federalistes participen en els certàmens però a mesura que els conservadors de la Lliga Catalanista guanyen pes, se n'aniran replegant.

¹⁷ «Als adjunts dels Jochs Florals», *Diari Català*, 3 de maig de 1881, Any III, p. 306

¹⁸ Duarte (1993), p. 168.

Quant a la festa, l'èxit de la convocatòria fou evident. S'hi van presentar 225 composicions i hi hagué una autèntica expectació per assistir-hi que feu quedar petit el teatre.¹⁹ Es celebrà el 28 de juliol al teatre Euterpe seguint l'acostumat ritual d'inspiració jocfloralesca barcelonina. La Flor Natural la va obtenir el metge Joaquim Olivé Formentí pel poema «Primavera» i va escollir reina de la festa l'esposa de Terenci Thos, Carme Cabanyes.

Pel que fa a la nòmina de premiats esmentarem Francesc Ubach i Vinyeta²⁰ que guanyà un premi per l'oda «Al progrés industrial»; Artur Masriera²¹ premiat per «Oda a Mataró»; i Emili Vilanova, guardonat amb un d'extraordinari per un sainet bilingüe titulat «Qui em compra maduixes». També obtingueren premis l'advocat barceloní Guillem Tell i Lafont,²² per *El proletariado y la cuestión obrera*, i Manuel Ribot,²³ per un treball sobre les societats corals de Catalunya, entre d'altres. Set premis van quedar sense adjudicar per manca d'originals i 4 més van quedar deserts.

Quant al discurs presidencial de Melchior de Palau el pronuncia en català i és una de les primeres ocasions, probablement la primera, que succeeix en un acte públic a la ciutat. Començà, citant un vers de *La Pàtria* d'Aribau, dient que «[p]uig en eixa tan hermosa ciutat banyada per las escumas mediterràneas, *en llemosí sonà lo meu primer vagit*, permeteu-me que aprofitant la lliure elecció que el programa em deixa, sian en català, ma nadiua llengua, las brevíssimas paraules ab què, cumplint un honrós deber, tinch d'ocupar vostra atenció».²⁴ I després de definir el certamen com a «literari-historich-social» es pregunta sobre la conveniència dels certàmens en les festes majors. Per Palau cal evitar que degenerin per abús i no pretendre atribuir-los la solució a les qüestions socials. De fet, en general, les convocatòries dotaven premis en prosa sobre temes utilitaris i d'interès particular dels promotors -

¹⁹ «Reseña de las fiestas», *El Semanario de Mataró*, 5 d'agost de 1883, Any I, p. 4 i *El Mataronés*, 5 d'agost de 1883, Any VIII, p. 3.

²⁰ Tiana, 1843-Barcelona, 1913. Poeta i dramaturg renaixencista, fou un dels participants més assidus als Jocs Florals de Barcelona i als certàmens territorials.

²¹ Barcelona, 1860-1929. Escriptor i traductor. Va incloure el poema premiat en el seu recull *Entre família* que fou publicat el 1885.

²² Barcelona, 1861-1929. Jurista i poeta modernista.

²³ Probablement l'arxiver, historiador, poeta i dramaturg Manuel Ribot i Serra (Sabadell, 1859-1925).

²⁴ ACM: 70-65-T2-75 *Discurso del Sr. Presidente Don Melchor de Palau y Catalá*.

monografies històriques o religioses, com hem vist, o d'aspectes molt concrets com el que dota l'industrial Larroca sobre la indústria farinera que, justament, era l'activitat de la seva empresa.

Però a què es refereix Palau quan diu «fugint de exagerades pretensions de resoldre los grans problemes socials»?²⁵ Si bé desconeixem les circumstàncies precises del comentari de Palau, es podria interpretar com una prevenció, coherent amb el seu conservadorisme, contra una politització dels certàmens cap a l'esquerra. De fet, els sectors progressistes, com hem vist, s'havien implicat en el certamen i no podem perdre de vista el context de crisi i conflictivitat social d'aquells anys a Mataró, amb locauts, vagues i atemptats a industrials. Els certàmens en si mateixos no són cap solució als problemes socials però en canvi sí que poden servir per a la cohesió local i per apuntar camins de millorament. De fet, aquest és un dels valors que reconeix a la Cooperativa Obrera Mataronesa que era capdavantera a l'Estat, cosa que singularitza la ciutat i la projecta al futur.

Per Palau, els certàmens s'han de situar en l'àmbit local amb l'objectiu de contribuir a la recuperació de la història mitjançant la nova concepció de la historiografia moderna, analítica i allunyada del llegendari romàntic. Concepció dels certàmens com la plataforma idònia per a promoure la recuperació de la història i la promoció dels valors de la ciutat. Finalment, feia una crida a la publicació dels treballs premiats.

2.3.2 El certamen literari de Colom (1892)

El certamen de 1883 va ser un èxit celebrat que hauria pogut tenir continuïtat. Però haurien de passar gairebé deu anys per a què es celebrés un nou certamen. La idea sorgí dels sectors conservadors entorn del Círcol Catòlic en el marc de la commemoració del quatre-cents aniversari de la descoberta d'Amèrica per Cristòfol Colom. El Círcol Catòlic d'Obrers mataroní aprovà el cartell de premis que fou publicat el mes de febrer de 1892 en la premsa conservadora local, el *Semanario de Mataró* i *El Cronista*, així com en la barcelonina, *La Vanguardia* i *La Veu de Catalunya*.

²⁵ ACM: 70-65-T2-75 *Discurso...*

Es celebrà el 6 de novembre al teatre Euterpe. El jurat el formaven personalitats locals, alguns de gran prestigi i projecció: l'advocat carlí, Clorind Boter i Isern (Mataró, 1835-1902), president del Círcol; el prevere Josep Fornells i Mora (Mataró, 1838-1902); Terenci Thos i Codina; el farmacèutic barceloní i crític musical Joaquim de Font i Boter (Barcelona, 1857-1916), redactor del tradicionalista *El Correo Catalán*; l'argenter barceloní Joaquim Cabot i Rovira (Barcelona, 1861-1951), d'ascendència mataronina; el carlí Lluís Viladevall i Malgà²⁶ i Josep Puig i Cadafalch. Un jurat, doncs, que acabava de perfilar un ambient catòlic i tradicionalista amb personatges que més endavant confluïran en la Solidaritat.

Quant als premis, se n'oferiren set, escrits indistintament en català o castellà. Els premis de poesia eren oferts pels representants de l'església local. Els quatre de prosa foren dotats per l'Ajuntament, llavors governat pels conservadors amb l'alcalde Melcior Camín; el Círcol Catòlic, el *Semanario de Mataró* i el diari carlí *El Correo Catalán*. A banda dels tradicionals objectes, val la pena destacar que per primer cop s'introdueixen els premis en metàl·lic, un de 350 pessetes, el del Círcol Catòlic, i el del *Semanario de Mataró* un de 250 pessetes.

Pel que fa a la temàtica dels premis, gira entorn de l'efemèride americana i s'observa un esforç de patrimonialització de la descoberta per part del catolicisme en els premis en prosa. Així, se'n doten per a estudis sobre els resultats del descobriment en l'ordre religiós, o sobre el pes de l'església en l'abolició de l'esclavatge. L'intent de patrimonialització queda ben clar en la crònica que publica el *Semanario de Mataró*²⁷ i en el discurs del president i, amb menys mesura en el de Terenci Thos. L'Ajuntament fou més neutre i l'atorgà sobre els avantatges econòmics que el descobriment aportà a Catalunya i a Mataró i sobre la manera d'aprofundir en les relacions amb Amèrica.

El caràcter circumstancial del certamen, malgrat la projecció que li donava la commemoració del centenari amb les celebracions i el ressò mediàtic que li podia facilitar, junt amb el fet que es tractava d'un certamen marcat per la filiació catòlica i

²⁶ Mataró, 1855-1937. Metge i un reconegut tradicionalista que trobarem en els inicis de la Lliga Regionalista. Fou director del *Diario de Mataró y su Comarca* (1895), un diari conservador però no estrictament polític que publicà el suplement «Fulla catalanista» exclusivament en català i dirigit per Terenci Thos entre 1895 i 1897.

²⁷ *Semanario de Mataró*, 12 de novembre de 1892, Any X, p. 2-4.

conservadora dels convocants, no afavorí la participació d'amplis sectors com, en canvi, hem vist en el certamen de 1883. La implicació, doncs, serà només la del sector convocant, el Círcol Catòlic i els liberal-conservadors i tradicionalistes amb el prestigi focalitzat en la figura de Terenci Thos. Tampoc no hi va participar cap personalitat política rellevant. Malgrat tot, sí que van sentir-s'hi atretes les principals capçaleres catalanistes, ben segur per la vinculació que hi tenien Thos i Puig i Cadafalch. Així, *La Veu de Catalunya* en publicà el cartell i la crònica i *La Renaixença* envià un corresponsal a fer el seguiment de l'acte. En l'àmbit del catalanisme, cal esmentar la presència en el jurat de figures rellevants que tindran un rol destacat en la Lliga Regionalista: els mateixos Thos i Puig, però també Lluís Viladevall o Joaquim Cabot i Rovira.

La festa va revestir bona part de l'aparat cerimonial dels Jocs Florals. Amb tot, sobta que no s'esculli reina de la festa, probablement per ser convocats pel Círcol Catòlic, i que la tradicional Flor natural no figuri en el cartell de premis. L'acte fou amenitzat per l'orquestra Los Vilas i el cor de l'Antigua Fraternidad. Clorind Boter, com a president del Círcol Catòlic d'Obrers, va obrir la sessió amb un discurs en castellà sobre Cristòfol Colom justificant la participació decidida de l'entitat que presidia. Després, el secretari Lluís Viladevall va llegir en català el veredicte del jurat i es procedí a la lectura d'alguns dels treballs guanyadors donant pas al parlament de comiat, en català, a càrrec de Terenci Thos. Com deia el redactor d'*El Cronista*, en el seu discurs «reivindicó la participación de Cataluña en la obra de Colón, haciendo una vez más el panegírico del Catalanismo, cuyos principios profesa con inextinguible entusiasmo».²⁸ Thos, com era habitual en ell, va saber desvetllar l'entusiasme.²⁹

Malgrat les grans expectatives i l'èxit de públic, amb prou feines es van presentar 26 originals. La nòmina de premiats la integren Claudi Planas i Font, Josep Franquesa i Gomis (Barcelona, 1855-1930) i el professor nascut a Saragossa, Rafel Pou de Foxà per un romanç en castellà i, en l'apartat de prosa, rebé un premi Ramon Comas, mentre que el del *Semanario de Mataró* en metàl·lic fou per a un treball conjunt de Josep de Palau i Simon -nebot de Melcior de Palau i Català- i Manel Julià. En canvi

²⁸ *El Cronista*, 13 de novembre de 1892, Any III, p. 2-3.

²⁹ *La Veu de Catalunya*, 13 de novembre de 1892, Any II, p. 548.

quedà sense adjudicar l'altre premi en metàl·lic encara que es concedí un accèssit de 100 pessetes. El premi dotat per l'Ajuntament també quedà desert.

2.4 Literatura i projecció ideològica

L'escàs interès literari de les obres guardonades en ambdós certàmens recau, més que en els textos, en els noms d'alguns dels autors. Francesc Ubach, Artur Masriera o Josep Franquesa, formen part de l'estol de poetes habituals dels jocs barcelonins i també dels de comarques. El seu concurs aporta el prestigi al certamen i no deixen de ser un pol d'atracció popular que contribueix a convertir-lo en un gran esdeveniment social. Amb tot, són més interessants els discursos i les valoracions que en fa la premsa local. Aquests textos construeixen el camí d'entrada del catalanisme al territori, la difusió del qual llavors encara era incipient. Les intervencions de Thos, per exemple, prenen un sentit mobilitzador pel seu abrandament tot reclamant el reconeixement de la contribució de Catalunya a la descoberta. Una reivindicació que fàcilment es projecta al present en el reclam de la burgesia catalana del seu rol rector de la nació espanyola en construcció. O en el cas de Palau, el seu discurs basteix l'argumentari del catalanisme cultural com a via de progrés.

Justament, les paraules de Palau expressen el caràcter del certamen de 1883: l'aportació des del territori a la recuperació de la història i la llengua, a la Renaixença en definitiva. Alhora, la projecció al futur amb les noves eines i idees de la societat industrial. Ho veiem amb l'esment de la Cooperativa Obrera Mataronesa com a exemple que utilitza Palau en el seu discurs i en la dotació de premis que fan les entitats sobre les seves contribucions al progrés i al millorament social.

D'altra banda, l'àmbit poètic revesteix la convocatòria de lloança i enaltiment líric, tot ajustant-se a la moda de situar la poesia en el centre de la literatura jocfloralesca que el públic popular reconeix. En canvi, l'apartat de prosa, més intel·lectualitzat, converteix els certàmens en la veritable plataforma de difusió ideològica, malgrat l'escassa divulgació dels textos.³⁰ Ho veiem en el certamen de 1883 amb les diferents

³⁰ Els textos en prosa, per la seva extensió no acostumen a publicar-se en les memòries, si és que es publiquen, però sí que en algun cas hi haurà autoedició d'un opuscle amb el text premiat, per

tendències ideològiques que doten premis per a temes que els representen difusió i assentament dels projectes propis, però també, i més explícitament, en el de 1892 amb la patrimonialització de la descoberta d'Amèrica. Al cap i a la fi aquest certamen no deixa de ser una gran operació propagandística del catolicisme social que de fa ben poc s'obre pas a la ciutat. Per això mateix, la instrumentalització del certamen és el gran tret diferencial en relació amb el de 1883 que, en canvi, va implicar molts sectors. I aquí cal veure-hi un motiu del distanciament dels sectors progressistes davant la convocatòria de certàmens.

En definitiva, aquests primers certàmens esdevenen un instrument per a la construcció de la realitat. Una construcció en progrés que, com veurem, no és altra cosa que la d'un marc cultural propi per al catalanisme.

3. Els certàmens fins a la Solidaritat Catalana

3.1 Context social i cultural de Mataró fins a 1906

El creixement econòmic i demogràfic que havia caracteritzat el segle XIX mataroní, s'estrucarà amb la fi de la Guerra de Cuba. Les caresties i la conflictivitat social del darrer quart del segle s'agreujà el 1898 amb la fallida colonial, que provocarà la primera crisi industrial mataronina. El sistema polític de la Restauració borbònica seguia presidint la vida política amb la presència dominant de conservadors i liberal dinàstics amb el contrapunt dels socialistes i els republicans de les diferents tendències. Ben aviat, però, s'hi incorporaran les formacions catalanistes de dreta i d'esquerra. D'aquestes organitzacions, les més actives d'aquests anys seran la Lliga Regionalista (1902) i el Centre Nacionalista Republicà (1907).

D'altra banda, els liberals seguien predominant ja que es feien presents en totes les coalicions i, de fet, entre 1902 i 1906 l'alcalde serà el liberal Antoni Sans Coy. I això era possible per l'entramat d'interessos mutus que passaven per davant de les ideologies partidistes. De fet, aquests suports desmarcats de les directrius de les direccions dels partits també es produiran en les eleccions provincials i en les generals i seran munició de controvèrsies i enfrontaments en la política local.

exemple Francesc de Paula Cabanyes va publicar *Projecte de Caixa Popular*, treball premiat en els Jocs de 1904.

El panorama polític també s'amplià i es recompongué per l'esquerra el 1903 amb la fundació a Madrid d'Unión Republicana i, a Mataró, el mateix any a redós del periòdic *La República*, portaveu del republicanisme radical. Amb tot, s'acabaria produint el trencament amb el Partit Federal Republicà Democràtic, que es feu efectiu amb motiu de les eleccions provincials de 1905. Poc després, el líder republicà federal mataroní, Antoni Franquesa i Sivilla (Mataró, 1867-1906), formaria entre la minoria federal que s'adherí a la Solidaritat Catalana.

Pel que fa a les associacions culturals i socials, la major part de les entitats més actives de finals del segle anterior, segueixen la seva trajectòria: el Círcol Catòlic, l'Ateneu de la Classe Obrera o el Casino Fènix que segueix fins al 1907 quan en el seu local s'hi instal·la un cinema, el mateix que succeeix amb el Casino La Unió. El Círcol Clavé el 1890 havia estat substituït per la societat *Nueva Constancia*, fundada el 1884, que a finals de segle era una de les associacions amb més afiliats de la ciutat. Alhora sorgeixen noves entitats, sovint vinculades als grups polítics, o obreristes com la Casa del Pueblo (1903). També hi haurà canvis en el lleure, que incorpora l'esport com a nova forma d'oci. Així, sorgeixen entitats esportives com l'Associació Excursionista de Mataró (1899). Alhora, entitats referents havien desaparegut, com l'Ateneu Mataronès ja el 1885 o una de les organitzacions més emblemàtiques, la Cooperativa Obrera Mataronesa que havia tancat el 1890.

Ens trobem doncs en uns anys de canvi d'hàbits culturals i socials que coincideixen amb la transformació del catalanisme i amb l'avanç cap al col·lapse del sistema polític de la Restauració.

3.2 El catalanisme a Mataró (1900 – 1906)

Aquests anys s'observa com el catalanisme s'eixampla iniciant una tendència ascendent que conduirà a l'èxit de la Solidaritat Catalana. Així, a l'assemblea de 1901 a Terrassa, el Centre Catalanista de Mataró hi envia sis delegats, el doble dels que mai hi havia tingut i a la de Barcelona el 1904, vuit. A banda de l'augment del nombre, la novetat d'aquestes dues delegacions és l'obertura, si més no sobre el paper, a

nous sectors amb la incorporació d'industrials, comerciants i, fins i tot un obrer, a banda dels habituals professionals.³¹

Amb el trencament de la Unió el 1901, els possibilistes, predominantment joves i disposats a la intervenció política, funden la Lliga Regionalista, amb el rol destacat de Puig i Cadafalch. A Mataró, es constituirà el mateix any amb una junta formada per Joan de Palau i Simon com a president; Marià Andreu i Cabanellas, vice-president, Salvador Cuadrada i Bernadet el tresorer, Josep Manén i Mayol el secretari, fill de l'arxiver Josep Manen que havíem trobat a l'Associació Artística Arqueològica, i, Miquel Vilà i Bachs, Josep Muray i Mata i l'antic carlí Lluís Viladevall i Malgà com a vocals.

Les relacions entre republicans federals i catalanistes són de discrepància i forta oposició, especialment amb el Centre Catalanista per la vinculació d'alguns dels seus membres amb el carlisme i el conservadorisme. La relació amb la Lliga, que també revesteix moments de fortes disputes i controvèrsies, és, però, d'un cert apropament i sintonia. Ho veiem en el periòdic *La República*, que inicialment es proclama autonomista i troba en la descentralització l'oportunitat d'acabar amb el caciquisme. De fet, com diu Josep Termes, la Lliga «agrupa en el seu interior gent procedent del republicanisme de caràcter esquerrà».³²

La tensió entre els republicans radicals i els regionalistes s'alimentarà també del reiterat nodriment dels regionalistes d'antics conservadors dels partits dinàstics. Retreuen als catalanistes, per exemple, el passat en el Partit Conservador de l'empresari Salvador Rius i Torres, candidat regionalista en les eleccions generals de 1905. Amb Solidaritat Catalana, la relativa actitud conciliadora dels republicans radicals canviarà totalment atacant qualsevol bri de nacionalisme des de les planes de *La República*.

Per la seva banda, el sector republicà de la Lliga acaba escindint-se'n a finals de 1906 quan funden el Centre Nacionalista Republicà. A Mataró, es constituirà el 1907 oposat frontalment als republicans no solidaris i esdevé l'organització més forta dels republicans nacionalistes. El 1905, però, ja s'havia creat l'Associació Nacionalista de

³¹ Vegeu Vellvehí (2002), p. 83.

³² Termes (2000), p. 411.

Mataró amb l'objectiu de difondre «els principis particularistes en el camp d'acció polític-social, subjectant-se a lo establert en les bases de les Assamblees Generals de la Unió Catalanista».³³ I una part dels federalistes mataronins encapçalats pel metge Antoni Franquesa donaran suport a Solidaritat Catalana. D'altra banda, el 1906, es constitueix l'Associació Democràtica Nacionalista L'Avenir, també adherida a la Unió Catalanista.

3.3 Els Jocs Florals de 1904

No s'havia tornat a convocar cap certamen literari des del que celebrà el centenari de la descoberta de Colom. El 1904 però, es commemorava el setzè centenari del martiri de les patrones de la ciutat i amb aquest objectiu l'Administració de les Santes impulsà la celebració de l'efemèride que, com diu Reixach, «es tractava de celebrar la tradició cristiana de la ciutat, una concreció local de les festes patrioticoreligioses que, des de la Restauració estava festejant el Principat»³⁴ amb voluntat mobilitzadora. Sembla que la idea de convocar un certamen literari sorgí de la Junta organitzadora de les festes extraordinàries del centenari de les Santes.

Els primers mesos de l'any es va constituir la comissió organitzadora del certamen que estava formada per Josep de Palau com a president i l'advocat Llorens de Xammar com a secretari accidental, un dels membres de l'Administració de les Santes. El març, l'Ajuntament va acordar erigir-se com a protector del certamen que prendria formalment el nom de Jocs Florals de Mataró i acordà, no sense polèmica, la compra de l'Englantina d'or i de la Viola d'or i argent amb què contribuïa al concurs.

La dotació dels premis i la promoció dels jocs van ser motiu d'enfrontament polític expressat en el mateix ple pel regidor republicà federalista Simó Barnet que, malgrat considerar que la «fiesta de las letras, le es altamente simpática y que la Comisión de la misma, le merece todas las consideraciones»,³⁵ creia que la corporació municipal no podia aprovar la despesa donada la situació econòmica. La polèmica s'allargà i, uns dies després *La República* recollia l'article «¡¡Eureka habrá dinero para todo!!»

³³ *El Poble Català*, 6 de maig de 1905, Any I.

³⁴ Reixach (2008), p. 620.

³⁵ *La República*, 26 març de 1904, Any II, núm. 13, p. 2, reproduït a l'Annex XI.

que criticava amb duresa la decisió i proposava una alternativa més «progressista» als jocs:

Si hay dinero para todo, como asegura nuestra primera autoridad ¿por qué no se organiza la fiesta del árbol, símbolo de paz y prosperidad para los pueblos?

¿Por qué a una fiesta genuinamente popular y de trascendencia progresiva por el espíritu que informa, se pospone otra que no pasará del círculo de los intelectuales que la habrán organizado?.³⁶

La crítica a la despesa i al model s'allarga i s'estén als actes de commemoració del martiri de les Santes, i acaba prenent un caire antireligiós. Però no fou l'única controvèrsia. Segons explica Antoni Martí³⁷ citant la crònica de la festa que es publicà en el diari barceloní *La Tribuna*, l'organització no gosà anomenar-la «Jocs Florals» i l'emascarà amb l'epígraf «Certamen literari» tal com sembla que es publicà en el programa de la festa: «los Juegos Florales de Mataró que ni siquiera los bautizaron con tal nombre en los programas».³⁸ Cal dir, però, que, si bé l'imprès del cartell de premis presenta la convocatòria com a *Jochs Florals de Mataró en 1904*, no sempre figura així en les diferents notícies de premsa.³⁹ D'altra banda, com veurem, aquesta convocatòria és la que segueix més acuradament el model dels Jocs barcelonins i es poden considerar els primers Jocs Florals de Mataró pròpiament dits, malgrat l'acceptació d'originals en llengua castellana.

Ja des de la reinstauració dels Jocs Florals de Barcelona el 1859, la llengua catalana era l'única admesa i progressivament l'exclusivitat de la llengua s'anà imposant en els certàmens territorials. En el cas de Mataró el procés serà més lent i caldrà esperar als Jocs Florals de 1918 convocats per la Joventut Nacionalista. La indecisió mataronina pot atribuir-se, d'una banda, al domini del consistori per part dels partits dinàstics, els membres dels quals no acostumen a expressar-se públicament en català -excepte iniciatives puntuals- però també al pes que va prenent el republicanisme radical i l'obrerisme que si bé de la llengua no en fan una qüestió, s'expressen en castellà en

³⁶ *La República*, 2 d'abril de 1904, Any II, núm. 14, p. 2.

³⁷ Martí (2014), p. 12-13.

³⁸ *La Tribuna* 30 de juliol de 1904, Any II. Segurament es refereix a les invitacions que va trametre la comissió, vegeu Annex XIII.

³⁹ No deixa de ser interessant que en el primer cartell de premis publicat a *La Costa de Llevant* el 3 d'abril, el mot «Jochs» s'hagués censurat i que tan la crònica de la festa del *Diario de Mataró* com de la *La Veu de Catalunya* s'hi refereixin com a «certamen» obviant «Jocs».

les seves plataformes, llevat d'excepcions puntuals.⁴⁰ Aquest fet, probablement, podríem atribuir-lo a una certa vigència encara, del que Josep Maria Fradera definí, en relació al segle XIX, com a «doble patriotisme» o «patriotisme compartit» i que en alguns sectors podria mantenir-se, com insinuà: «[el] agotamiento de las formas de «doble patriotismo» que dominaron la política y la cultura liberal catalanas durante el siglo XIX es un punto fundamental de esta historia, como lo es la continuidad de muchos de sus imperativos hasta 1939».⁴¹ Ho podem intuir en el discurs, en castellà, de Ramon Saborit, secretari dels Jocs quan parla de «nuestra patria lengua catalana» i d'una oda a Espanya com «un canto a la Patria grande». Un doble patriotisme del qual tampoc no s'escaparia el republicanisme.⁴²

D'una altra banda i paral·lelament, fa la impressió que el pes del catalanisme organitzat, a principis de segle, encara no ha assolit la dimensió suficient per decantar la balança. Aquest fet també pot tenir part de la seva explicació en l'arrelament del doble patriotisme entre el liberalconservadorisme.

3.3.1 Protagonistes (promotors, jurat, entitats, premis i premiats)

La presidència del jurat recau en Melcior de Palau i Català, que ja havia presidit el certamen de 1883, i en són vocals Joaquim Cabot i Rovira, que també havia estat membre del jurat del de 1892; l'historiador Francesc Carreras i Candi (Barcelona, 1862-1937), vinculat amb Mataró i Argentona; i Josep Puig i Cadafalch que, com Carreras, llavors era regidor per la Lliga Regionalista a l'Ajuntament de Barcelona. El secretari és Ramon Saborit i Thomàs, secretari municipal. És un jurat on la part literària es limita a la presidència quedant en la part política regionalista -tots ells més joves- el major pes.

De premis se n'ofereixen setze, set i un accèssit per a poesia, set més per a prosa i un de gènere lliure, ja siguin en català, castellà o qualsevol altra llengua parlada a Espanya. Només el premi de la Lliga especifica «a la millor poesia catalana».⁴³ Que

⁴⁰ Només cal repassar la premsa afí a cada tendència per veure l'escadussera presència del català, els discursos o els mateixos noms de les entitats. La cooperativa Casa del Pueblo, per exemple, socialista, el 1904 tenia un cor anomenat Los Oprimidos.

⁴¹ Fradera (1999), p. 100.

⁴² Fradera (1999), p. 94.

⁴³ *La Costa de Llevant*, 3 d'abril de 1904, Any XI, p. 3

els regionalistes siguin els únics que exigeixin exclusivament el català és indicatiu d'una certa resistència que encara hi ha en la societat mataronina, especialment -en aquest cas- entre els liberalconservadors i els eclesiàstics, en relació a la recuperació de la llengua en l'espai públic. Una resistència no tant a la recuperació del català sinó al rol exclusiu que promouen els catalanistes per a la llengua catalana. En aquest sentit, la posició dels catalanistes de la Lliga de Mataró és un signe de certa apropiació de la reivindicació lingüística per part del catalanisme, que el distingirà dels competidors polítics. Perquè la proposta catalanista té com a eix estructurador la llengua, el gran tret identitari. Igualment, l'exclusivitat del català és una mostra del procés de constitució dels jocs i certàmens com a plataforma, el «temple» de la llengua de l'imaginari catalanista.

D'altra banda, si bé bona part dels premis consisteixen en els habituals objectes artístics i les flors de rigor dels tres premis ordinaris, ara, com ja havíem vist en el certamen de 1892, també s'ofereixen alguns premis en metàl·lic. És el cas del premi de 250 pessetes que dota l'Administració de les Santes, del de 250 de la Caixa d'Estalvis i del dels cinc duros d'or de la Lliga Regionalista.

Pel que fa als temes, el dels premis ordinaris, encara que la Flor Natural és de tema lliure, s'adiuen a la tradicional trilogia «pàtria, fe i amor». Els extraordinaris de l'àmbit de poesia, es centren en lloar la figura del bisbe Morgades, les Santes mataronines i Jacint Verdaguer, que havia mort el 1902. Quant als premis reservats a la prosa tres es dediquen a les Santes i al fet religiós, tres al progrés i a l'aportació del catolicisme al món obrer i un de biografia de personatges locals.

Temàticament, els premis de prosa expressen l'interès en la promoció dels postulats dels dotadors cercant l'assentament ideològic en la societat industrial. Així la forta implicació del sector eclesiàstic s'explica per l'interès d'assentar la doctrina social de l'església emanada de l'encíclica *Rerum Novarum* com a resposta a la qüestió social. I queda ben clar en alguns dels premis com els dedicats a les Santes, amb interès en situar la tradició cristiana a la ciutat en temps primigenis, l'ofert per l'arxipreste de Mataró i pel rector de la parròquia de Sant Josep sobre els beneficis que aporta el clergat a la classe obrera, o, molt especialment, el premi del Círcol Catòlic d'Obrers a una memòria sobre la «Democràcia Cristiana; programa d'acció social per a un Círcol

Católich d'Obrers». Per la seva banda el conservadorisme liberal, a través de la Caixa d'Estalvis, l'ofereix a un projecte de Caixa Popular d'acord a les noves necessitats socials.

Veiem doncs, que la implicació en els Jocs mataronins es exclusivament dels sectors liberal-conservadors, catòlics i regionalistes, i que cadascú hi projecta els seus interessos ideològics concrets. L'església hi té el major pes, probablement per l'origen i la raó del certamen: amb eclesiàstics referents a la ciutat i la jerarquia local, amb el maresmenc cardenal Josep de Calassanç Vives i Tutó i amb figures de pes com el cardenal Salvador Casañas, bisbe de Barcelona, o el Círcol Catòlic, com a dotadors. El liberalconservadorisme hi és representat amb la protecció del consistori i la presència de l'alcalde, el diputat provincial pels liberals Darius Romeu i Torrents, baró de Viver i reconegut cacic, però sobretot el prestigiós Melcior de Palau. A la festa també hi assistí el diputat provincial Lluís Moret i Català, també liberal i un dels principals cacics polítics de la ciutat. Ara bé, en l'àmbit polític el major desplegament el fan els regionalistes, dotant un premi i amb la presència en el jurat de Puig i de Carreras, regidors a l'Ajuntament de Barcelona i figures de prestigi prou conegudes a la ciutat. Cal afegir-hi Salvador Rius i Torres, abans conservador i ara flamant diputat a Corts per la Lliga i, formant en el jurat, Joaquim Cabot, que ja havíem trobat també com a membre corresponsal en l'Associació Artística Arqueològica Mataronesa. I pel que fa als suports en la premsa, en publicaren el cartell i la crònica el *Diario de Mataró*, *La Costa de Llevant*, el setmanari regionalista badaloní *El Rossinyol*, *La Veu de Catalunya*. El diari barceloní *La Tribuna* publicà la crònica i la revista *Catalunya Artística* alguna de les composicions guanyadores.⁴⁴

Quant a la festa, l'èxit de la convocatòria fou evident: es van presentar 193 originals, dels quals 141 de poesia i 6 de prosa, eren en català. Segons les cròniques publicades en la premsa, hi hagué una autèntica expectació per assistir a la festa que, segons el redactor del *Diario de Mataró*, omplí l'espai, previst amb més de dues mil cinc-cents localitats. Es celebrà el 29 de juliol en un envelat que s'instal·là en el Velòdrom ja que no hi havia cap local tancat amb un aforament similar. L'acte va

⁴⁴ *Diario de Mataró*, 26 de març, 16 i 26 d'abril, 2, 4 i 19 de juliol i 1 d'agost, *La Costa de Llevant*, 3 i 24 de març, 10 i 24 de juliol i 7 i 14 d'agost, *El Rossinyol*, 7 de maig; *La Veu de Catalunya*, 6 d'abril i 21 i 31 de juliol, *La Tribuna*, 30 de juliol i *Catalunya Artística*, 4 d'agost de 1904.

seguir l'acostumat ritual jocflorallesc. Dalt de l'escenari s'hi disposà el tron de la reina. El jurat i les autoritats ocuparen l'espai reservat i l'alcalde liberal Antoni Sans va obrir l'acte amb unes breus paraules donant pas al discurs del president del jurat. A continuació, el secretari donà lectura del veredictes i obrí les pliques amb el nom dels guanyadors. La Flor Natural la va obtenir el poeta Pere Palau González de Quijano (Mayagüez, 1851 - Barcelona, 1928), que era redactor de la revista *Catalunya Artística*, amb el poema *La nit de Sant Joan*. El guardonat, que no assistí a l'acte, escollí reina de la festa a Raimunda Regàs i Triter que amb les seves dames d'honor, Pilar Gallifa, Teresa Marfà, Paquita de Palau, Maria de Palau, Pepita Saborit i Montserrat de Sisternes ocupà el tron. Totes elles eren membres de conegudes famílies benestants mataronines. Encara que no consta que hagués intervingut cap coral o orquestra, sembla que alguns moments de l'acte s'haurien acompanyat musicalment. Tot seguit es procedí a la lectura d'algunes de les obres premiades. Finalment, Joaquim Cabot, com a vocal del jurat va pronunciar el discurs de gràcies.

Pel que fa a la nòmina de premiats es van concedir dos accèssits a la Flor Natural per l'oda *A Mataró* de Manuel Ribot i Serra i a Joan Baptista Güell i Soler (Manlleu, 1883 - Navàs, 1910) per *Lo ferrocarril*. L'Englantina fou per a Manuel Rocamora (Barcelona, 1863-1948), exsecretari de la Unió Catalanista per *Plets*, i els dos accèssits foren per *La reyna* del dramaturg, d'arrels republicanes federals i en aquest moment director del *Diario de Mataró*, Salvador Llanas,⁴⁵ i per a Lino Gonzalez per *A España*, en castellà. La Viola fou per *Capvespres* del jove periodista i catalanista republicà, Santiago Vinardell,⁴⁶ i obtingué un accèssit Manuel Ribot. Els premis extraordinaris de poesia els obtingueren, entre d'altres, Francesc Carreras i Padrós⁴⁷ el de la Lliga,

⁴⁵ Mataró, 1854-1928. Com a escriptor és autor de novel·les històriques, poesia i, especialment, de teatre en castellà i, a partir de la segona meitat dels vuitanta, també en català. Fou un destacat republicà federal i maçó. Dirigí el periòdic republicà federal *La Verdad* i fou redactor de *La Voz del Litoral* i *El Nuevo Ideal*, igualment republicans federalistes. A darreries de la dècada dels vuitanta va patir una crisi personal i s'allunyà de l'anticlericalisme i la maçoneria apropant-se al conservadorisme. El 1907 seria secretari de la Lliga de Catalunya.

⁴⁶ Mataró, 1884-Madrid,1936. Periodista. En aquesta època publicà el recull poètic *Plomas y bolvas* (1904), amb una portada dibuixada per Ricard Opisso. Vinculat a Solidaritt Catalana, fou fundador del Centre Autonomista Republicà i participà en la fundació dels periòdics nacionalistes republicans *Llibertat!* (1906) i *Mestral* (1907-1909). Evolucionà a posicions noucentistes i col·laborà en la premsa barcelonina, en *La Tribuna*, i participà decididament en la fundació del diari *El Dia Grafico*. Va exercir de periodista a Madrid on morí afusellat el 1936.

⁴⁷ La Bisbal,?. Poeta i escriptor vinculat a la Lliga que el 1927 fundaria i dirigiria el setmanari regionalista *El Bisbalenc*. Aquell mateix 1904 va guanyar un accèssit a un dels premis extraordinaris dels Jocs Florals de Girona.

amb accèssits per a Esteve Molins i Josep Castellet. Però el més interessant és el tercer premi extraordinari, que guanyà Josep Carner. Amb el títol *Escavacions* presentà un conjunt de cinc sonets de temàtica d'arrel clàssica amb personatges mítics. Com apuntà l'historiador Joaquim Llovet en la notícia i transcripció que en donà,⁴⁸ foren publicats l'any següent amb variants al *Primer llibre de sonets*.

Finalment, quant als premis en prosa, destacarem el del Círcol Catòlic, que s'atorgà a Lluís Rectorer amb un accèssit per a Francesc Cabanyes,⁴⁹ que també guanyà el premi de la Caixa d'Estalvis amb un assaig en català que es publicà l'any següent.

3.3.2 Els discursos

El discurs de Palau remet al que pronuncià en el certamen de 1883 «os he dit en altre ocasió com jo entench com han de ser semblants festes perquè no resultin xorques y quines son les millors que convenen a una ciutat tan estimada.»⁵⁰ La seva visió continua essent la mateixa: els certamens han de contribuir a la recuperació del passat per projectar la ciutat cap al progrés des d'un arrelament catòlic ancestral. Justifica la necessitat d'un arxiu històric de la ciutat i el foment de l'estudi de les personalitats mataronines i les aportacions de la ciutat al progrés. En aquest sentit resulta força interessant la proposta de canviar l'escut de Mataró per la càrrega simbòlica que aporta a la construcció identitària de la ciutat que, en definitiva, no és cap altra que la del catalanisme. A parer seu, l'escut hauria d'incorporar el símbol de les dues màrtirs mataronines, les palmes, i el de l'aportació de la ciutat al progrés, la simbòlica primera locomotora, a més de les quatre barres.

Per la seva banda el discurs del secretari Ramon Saborit, en castellà, abans d'entrar en la nòmina de guanyadors fa un sentit recordatori als recent traspassats Terenci Thos i Josep M. Pellicer, patriarques del catalanisme local. Tot seguit, justifica la necessitat dels Jocs en una ciutat d'on ha desaparegut l'Ateneu Mataronès, el referent cultural on va forjar-se tota una generació d'intel·lectuals com Thos o els germans Palau. En la descripció del Mataró cultural que fa, Saborit constata el

⁴⁸ Llovet (1980), p. 292.

⁴⁹ Mataró, 1868-Barcelona, 1929. Advocat i aficionat a la història. Col·laborà al *Diari de Mataró* on publicà el 1925 la secció «Bloc Mataroní», un calendari sobre fets històrics.

⁵⁰ ACM: 70-65-T2-73 *Jocs Florals de Mataró, 1904. Discurs del president*.

desplaçament dels intel·lectuals i de la gent amb formació cap Barcelona on hi ha majors expectatives professionals. I es fa ressò de la dificultat de la professionalització dels escriptors: «los hombres de carrera vayan dispersos en busca del pan material que no da la literatura».⁵¹ El seu lament mostra la concepció de la literatura com a activitat més recreativa que professional, però prestigiosa. Una concepció que sembla indicar una de les causes de la manca de convenciment en la dotació de premis en metàl·lic.

3.4 El certamen literari de la *Nueva Constancia* de 1905

La idea de convocar un nou certamen literari després de l'èxit dels Jocs Florals de 1904, sembla que va sorgir en els preparatius d'una vetllada literària dedicada a Miguel de Cervantes que es va celebrar el maig de 1905 al teatre de la societat *Nueva Constancia*. El mateix mes de maig la junta de l'entitat acordà la celebració del certamen literari.⁵² La iniciativa degué trobar molt bones predisposicions ja que amb prou feines un mes després, l'11 de juny, es feia la convocatòria del certamen i se'n publicava el cartell.⁵³ La Comissió organitzadora⁵⁴ estava formada, entre altres, pel liberal Rafael Carreras Carbonés,⁵⁵ president de la societat i vinculat al regionalisme, el liberal Ramon Palau i Simó com a secretari i comptava amb l'eficàcia organitzativa de Baldomer Borràs i Mateu, comerciant que seria regidor pel Centre Autonomista Radical el 1912. Com ja era habitual, el certamen s'havia de celebrar durant la Festa Major.

3.4.1 Protagonistes (promotors, jurat, entitats, premis i premiats)

Per al jurat es va comptar amb la presidència de Josep Puig i Cadafalch, i els escriptors Francesc Matheu, que ja havia estat en el jurat de 1883, i Raimon Casellas, teòric del primer modernisme i amic de Santiago Rusiñol, com a vocals, junt amb el metge mataroní Josep Barba i Rogés, exalcalde liberal, els ja coneguts Ramon Saborit i Thomàs i Claudi Planas i Font, i amb Salvador Llanas i Rabassa, aviat

⁵¹ ACM: 70 Jocs Florals de Mataró, 1904. *Discurso pronunciado por D. Ramon Saborit y Thomàs*.

⁵² En l'extracte de l'acta de la reunió del 11 de maig publicada en el volum del certamen, es diu que la proposta fou de Baldomer Borràs i que s'acordà la constitució de la comissió organitzadora.

⁵³ Ja en el número del 27 de maig el periòdic *La República* avançava la intenció de convocar un certamen.

⁵⁴ Vegeu Annex V.

⁵⁵ Mataró, ?. Fou regidor liberal a l'ajuntament entre 1895 i 1909. L'any 1903 havia estat col·laborador del primer setmanari catalanista mataroní, *Sol-Ixent*. El setmanari era el portaveu de la Lliga i només va durar uns mesos.

directiu de la Lliga, com a secretari. A diferència dels Jocs de 1904, en aquesta ocasió el jurat revesteix un major pes literari, quedant el polític en la presidència de Puig i la vocalia de Barba. Generacionalment, predomina la generació de Puig i Cadafalch així com l'estètica modernista (Puig, Casellas i Planas) que té el seu contrapès en el renaixencisme de Matheu i l'historicisme romàntic de Llanas.

Es van oferir dinou premis, tretze de poesia, cinc en prosa i un d'indistint. En aquesta ocasió es produeix cert canvi en la llengua dels originals. Per primer cop han de ser en català si no és que el premi indica explícitament el castellà. Així, vuit no especifiquen llengua, quatre poden ser indistintament en català o castellà, tres exclusivament en català i tres més en castellà. És un pas més cap a l'exclusivitat del català però encara no és prou ferm. Justament el tema de la llengua fou motiu de polèmica, ja que, precisament, el premi ofert per l'Ajuntament era un dels que requeria la llengua castellana. Així ho manifestava el corresponsal de Premià de Mar de *La Costa de Llevant*:

Com se coneix que dit Ajuntament té un batlle de Real Ordre, y quina llàstima que'l poble de Mataró haja de sufrir las conseqüèncias d'un caciquisme que fins en los fets més íntims de nostre Pàtria, com són els «Jochs Florals» hagi hagut de posterga[r] la nostre hermosa parla catalana, oferintne premis als que mellor compongan ab llengua de Castilla.⁵⁶

A banda de la Flor Natural, una rosa, els premis consisteixen en els típics objectes d'art.

Els temes proposats per a la poesia no s'organitzen d'acord als lemes tradicionals i majoritàriament són lliures. La resta responen a un ventall força ampli que, com veurem, s'ajusten als interessos dels dotadors i amb propostes interessants. Quant als temes per a la prosa, es proposen les habituals biografies, costums i història locals, propostes per al progrés, un sobre la instrucció i un altre, el de l'Ajuntament, per a promoure la ciutat i, finalment, sobre el paper de la dona.

Un dels aspectes interessants de la convocatòria rau en el protagonisme de la dona. Cap de les convocatòries precedents havien tingut premis dotats per dones ni que s'adjudiquessin a temes sobre el rol de la dona, llevat del premi del certamen de 1883

⁵⁶ *La Costa de Llevant*, 24 juliol 1905, Any XII, p. 4.

dedicat a «La dona de sa casa».⁵⁷ L'enfocament d'aquests temes és el del paternalisme conservador, com el proposat per l'alcalde sobre les virtuts de la dona treballadora «de la donzella y de la mare obreras». O també sobre el paper de la dona en la societat des del catolicisme, com expressa el premi ofert per Dolors de Franch «Influencia de la mujer cristiana en la familia y en la sociedad». Els altres dos premis oferts per dones, Maria del Carme de Soler de Caralt i Ramona de Soler,⁵⁸ es centren en valors típics del catolicisme social, l'esperança i la caritat. I és que a través dels jocs i certàmens, espais poderosos de sociabilitat, sectors diversos es familiaritzen amb el catalanisme i, com apunta Figueras⁵⁹ en relació als certàmens de la Selva, especialment les dones. Dit d'una altra manera, el certamen exerceix també de via d'incorporació de la dona al catalanisme.

També destaca la participació de l'Ateneu Obrer que ofereix un premi amb l'objectiu de posar en valor l'aportació dels ateneus obrers a la societat, intenció compartida per la *Nueva Constancia* respecte a aquesta mateixa societat convocant que, a més, n'ofereix un altre per a un himne al treball. Finalment, un premi humorístic ofert per uns socis de la *Nueva Constancia* mostra el to festiu del certamen.

Un cop vistos els agents implicats en el certamen, constatem que a excepció del certamen de 1883, el de la *Nueva Constancia* va aconseguir implicar sectors més amplis que no els seus predecessors. Així, el liberalconservadorisme hi és present amb l'alcalde Antoni Sans, amb els diputats provincials Darius Romeu, Lluís Moret, o amb Josep Barba i Ramon Saborit en el jurat o el banquer Josep Garí i Cañas, que estiujava a Argentona en la casa que havia dissenyat Puig i Cadafalch. Els conservadors monàrquics amb els diputats provincials Francesc Bartrina i Roca, de Calella, i Joaquim Coderch i Manau, un dels cacics d'Arenys de Mar. Per la seva banda, els catalanistes hi són presents amb Puig, Matheu, Casellas i Planas en el jurat i el diputat Salvador Rius. A més, a darrera hora s'afegí com a dotador d'un premi el diputat carlí Pius de Valls i de Feliu que el 1907 formarà en les files de la Junta regional de Solidaritat Catalana. Però és en els sectors populars on hi ha la

⁵⁷ Premi ofert pel periòdic *El Mataronés*. Els originals conservats expressen els habituals rols conservadors i patriarcals de la dona.

⁵⁸ Totes elles formaven part de la burgesia industrial, per exemple Ramona de Soler era la propietària de la fàbrica Viuda Minguell y Cia, que gestionava.

⁵⁹ Figueras (2015), p. 142.

novetat. És el cas del Casino Fènix Mataronès que dota un premi, igualment que l'Ateneu Obrer. I és que, com digué Salvador Llanas en el seu discurs, el certamen havia estat un èxit «perquè ha lograt ella [la *Nueva Constancia*] lo que encara no ha aconseguit Mataró, no obstant esperar-ho ab gran ànsia: la unió verdadera de tots els que Mataró estiman».⁶⁰ O, el que per a ell és el mateix, unió en l'estima per la llengua i en el catalanisme.

De fet, l'acceptació de la convocatòria per sectors generalment reticents, és constatable en el diari *La República*, que en va fer la crònica de la festa, fet inèdit comparat amb els Jocs de l'any anterior. El redactor no escatimava lloances als organitzadors que van posar «todo el empeño para que esa fiesta resultase agradable a todos los socios, a pesar de profesar distintos ideales políticos unos y otros.» i fins i tot es mostrava condescendent amb el discurs de Puig malgrat considerar-lo «un tanto atávico é imperfecto».⁶¹ Acabava la crònica tot reconeixent la bondat dels certàmens i la conveniència de donar-hi continuïtat.

Amb tot, la implicació republicana federalista no acaba de ser decidida: no hi assisteix cap representant polític, probablement degut, també, a les tensions en la política i en el republicanisme locals.

Els republicans radicals s'havien mostrat refractaris a la convocatòria de certàmens, com s'havia evidenciat amb els Jocs de l'any anterior. En canvi, el seu portaveu local, *La República*, havia donat suport al certamen convocat aquell mateix 1904 per la Fraternidad Republicana Graciense, de Barcelona, dotant un premi. Fins aquell any, s'havia considerat els certàmens «iniciativas que hasta el presente parecian encerradas en los estrechos y raquíuticos moldes de un criterio reaccionario».⁶² Però ara, el 1904, es volia lloar la «libertad, la igualdad y la fraternidad, cantadas, como emblema nuestro en la lengua nacional, embalsamaran el puro ambiente español», és a dir exclusivament en castellà. Desconeixem quin va ser l'abast que va tenir la convocatòria però ens serveix per detectar com el model, més o menys adaptat, es

⁶⁰ *Certamen* (1906), p. 35.

⁶¹ *La República*, 5 d'agost de 1905, Any III, p. 3.

⁶² *La República*, 18 de juny de 1904, Any II, p. 3.

considera una plataforma, més ideològica que literària, prou útil i a la qual no es pot renunciar i deixar en mans dels catalanistes. Una altra cosa és que hi reeixissin.

D'altra banda, cal assenyalar l'absència del sector eclesiàstic encapçalat pel Círcol Catòlic, tant present en altres convocatòries, que podem atribuir, molt probablement a l'origen de la iniciativa.

El suport de la premsa recau en *El Diario de Mataró*, *La Costa de Llevant* i *La Veu de Catalunya* que publicaren el cartell, el veredictes i la crònica de la festa. El diari barceloní, a més, publicà el discurs presidencial de Puig i, *La República*, com hem dit, la crònica. En canvi, no hem trobat cap referència al certamen en *El Nuevo Ideal*, portaveu federalista.

Quant a la festa, es celebrà en el teatre de la *Nueva Constancia* el 30 de juliol com a epíleg de la Festa Major. El teatre, decorat convenientment a l'ús jocfloral, amb el tron de la reina a l'escenari, s'omplí completament. Una banda de música acompanyà a ritme de pas doble l'arribada del jurat i l'organització. Rafael Carreras, president de la Societat obrí la festa donant pas a Josep Puig i Cadafalch que llegí el discurs presidencial. Tot seguit Llanas llegí la memòria del secretari i obrí les pliques dels treballs guanyadors. El guanyador de la Flor Natural, Josep Anguera i Bassedas,⁶³ escollí reina de la festa a Carolina Fontanals i Vidal. Un cop lliurats els premis, Claudi Planas pronuncià el seu parlament de gràcies i Rafael Carreras tancà l'acte.

L'èxit de la convocatòria fou prou destacat, es van presentar 155 originals, dels quals curiosament el de l'Ajuntament, que havia desfermat polèmica per limitar-se a composicions en castellà, va quedar desert ja que «de 155 composicions ni una sola optà al premi, no tingué cap acceptació» diu Llanas.⁶⁴ Amb tot s'acordà concedir-lo a una composició de tema lliure, cosa semblant al que succeí amb l'ofert per l'alcalde o amb el del diputat Moret, que no s'adjudicaren. Tampoc no ho foren els premis dels diputats Coderch i Bartrina que es van concedir, però, a composicions lliures. Tampoc no s'adjudicà el del president de la societat convocant ni se'n donà d'alternatiu, igual

⁶³ Falset, 1877-Barcelona 1913. Advocat i poeta en castellà i català. De tendència catalanista republicana. Aquest mateix any participà als Jocs Florals d'Olot guanyant un premi.

⁶⁴ *Certamen* (1906), p. 36.

com passà amb l'ofert pel Casino Fènix. Força més concurrència tingué el premi sobre el paper de la dona en la família o el de l'Ateneu Obrer. D'altra banda, cal destacar el nombre d'originals presentats en llengua catalana, 131 de poesia, per dos en castellà, mentre que en prosa és a la inversa, catorze en castellà i quatre en català.

De la nòmina de premiats destaquem el jove poeta Eduard Girbal (Girona, 1881- Barcelona, 1947), que en guanyà dos com l'incombustible Francesc Ubach i Vinyeta, i Josep Carner per *Bell estiu*, un conjunt format per tres dels poemes que, l'any següent, figuraran amb força variants en *Els fruits saborosos*: «Les magranes flamejants», «Cal·lydia y els préssechs» i «Eglé y la cindria». Per al jurat, en la veu del seu secretari, «l'autor d'aquesta poesia és un mestre nou en la literatura. Se li pot dir anarquista literari; no he vist home més atrevit ni més burleta: però home que diga més ben dit lo que ell diu y que puga agradar més, no hi és tampoch. Se li rendeix tribut: per axò sempre és aplaudit el poeta dels assumptes grechs».⁶⁵ I és que el veredict del jurat és prou eclèctic per premiar Francesc Ubach, representant els «vells» poetes renaixencistes, alhora que atorga un altre guardó a Josep Carner, representant els joves renovadors. Recordem la polèmica d'uns mesos abans en els Jocs Florals de Barcelona que dividí els mantenidors, presidits per Ubach, amb motiu de no voler atorgar un dels premis ordinaris a Carner però sí un segon accèssit.⁶⁶

3.4.2 Els discursos

El discurs presidencial de Josep Puig i Cadafalch és, com no podia ser d'altra manera, el parlament més catalanista dels pronunciats en els quatre certàmens celebrats fins aleshores. L'hem de situar, com el mateix certamen, en el context d'expansió del catalanisme que conduirà a l'èxit de la Solidaritat Catalana. Si l'any anterior el regionalisme s'abocà en la convocatòria, ara, davant d'un auditori més transversal, el missatge és molt més directe en boca de Puig. De fet, aquest era l'esforç que feia aleshores el catalanisme, d'obrir-se a nous sectors per convertir-se en transversal i interclassista.⁶⁷ Ho palesa perfectament el míting de la Unió Catalanista d'uns dies abans en el teatre Euterpe de Mataró, que quedà petit «ple

⁶⁵ *Certamen* (1906), p. 37.

⁶⁶ Vegeu Tasis (1997), p. 274.

⁶⁷ Vegeu Marfany (1996).

d'un públic entusiasta predominant-hi la classe obrera», segons deia el redactor d'*El Poble Català*, signe evident que el «poble d'idees lliberals pot y deu entendre les nostres, úniques que l'han de dur a una emancipació». ⁶⁸

Puig concep els certàmens literaris com la plataforma que permet, mediatitzant l'art i la poesia, fer emergir «l'ànima», allò més profund i inalterable en què un poble es reconeix, la identitat: el sentiment i el pensament col·lectiu nacional, que diu Puig. ⁶⁹ I és que, els certàmens, esdevenen cita ineludible per a les classes mitjanes i també les populars, els dependents de comerç per exemple, que veuen la possibilitat d'emular la burgesia, fins i tot de conivir-hi, tot distingint-se dels usos socials vulgars de la classe treballadora. ⁷⁰ El certamen, plataforma de projecció social també per al públic, és el gresol on s'apleguen poetes, artistes, publicistes i intel·lectuals de tot tipus, i polítics. I amb l'embolcall místic de la història i la força de la tradició, difon ideologia i construeix la cultura que genera l'autoreconeixement i la cohesió identitària.

D'altra banda, i no menys interessant, fa un reconeixement al patriarca del catalanisme mataroní, Terenci Thos de qui citarà un dels fragments més reeixits del discurs inaugural de l'Associació Artística Arqueològica Mataronesa el 1889. L'argumentari que porta els mataronins a la cohesió identitària local però també compartida amb Barcelona i Catalunya, una identitat des del localisme i l'arrel en el passat que apel·la a la universalitat i el progrés: «homes de vostra rassa, homes tal com sou, y després homes de tot el món; que nosaltres, els catalans, també hi som en la universalitat de les coses; també hi podem ser en la gran vida cosmopolita», ⁷¹ és a dir, en la modernitat.

⁶⁸ *El Poble Català*, 29 de juliol de 1905, p. 3.

⁶⁹ *Certamen* (1906), p. 25-27.

⁷⁰ Ja ho expressava el redactor de *La Costa de Llevant* del 22 de novembre de 1896 en relació a les entitats catalanistes: «Fixem les dues de la tarda de qualsevol dia de festa y figurem-nos que podem seguir totes les poblacions catalanes i d'ellas tots els establiments com cafès, casinos, centres i ateneus. Lo vici del joch predominant per tot arreu. Passem ara a les biblioteques que per reglament tenen tots els casinos. Generalment no hi veurem ningú. Heus aquí la feyna costosa que s'imposa ab tan bon zel l'agrupació de jóvens de l'agrupació popular regionalista. Infiltrar en lo cor dels catalans la bona sava, las màximas puras de nostra santa redempció».

⁷¹ *Certamen* (1906), p. 30.

En el seu parlament, Salvador Llanas també situa els jocs en l'epicentre del desvetllament de la identitat com a base d'una nova política. I és que si bé a Mataró encara no s'ha produït l'esclat del catalanisme, els organitzadors, en canvi, han aplegat i agermanat els mataronins cap a un nou projecte, modern, que superi la vella política, «la Nueva Constancia ho ha fet per medi de la literatura; reunir, acoplar a tothom: instruhir delectant, obrir els ulls a la vida intel·lectual: no pèdrer el temps en política personal y baixa, sinó guanyar-la ab l'alta política; axò és lo que deu fer la generació actual mataronina».⁷²

Un objectiu, una missió d'arrel mística, que té en el certamen la plataforma, el temple de la verdadera glòria, perquè és «en la literatura de la terra, ahont baix el poètic nom de Jochs Florals en surten les tres més sagrades notes que en el cor batègan: Pàtria, Fides, Amor.». En definitiva, la base sobre la que es basteix el catalanisme, i és que «sobre aquestes sagrades paraules descánsan, han descansat y descansaran probablement sempre les més floxentes y felisses nacionalitats».⁷³

Finalment, en el discurs de gràcies, Claudi Planas rebla el clau: «y mentres la pàtria creix, per sota el cant dels poetes hi ha sonat el crit de lluyta dels homes de cor ferm y de bona voluntat... La Pàtria -aquell comptat gran,- tornarà a ser rica y plena».⁷⁴

3. 5 Literatura i projecció ideològica

Si bé els jocs de 1904 i el certamen de 1905 tenen com a novetat la concurrència d'originals en prosa en català, la prosa encara es reserva per a assajos i memòries sobre temes d'interès dels dotadors. Hem de dir, però, que en els jocs de 1904 detectem que s'hi va presentar una novel·la, l'original número 119 titulat *Esbós de novel·la*.

Quant a la poesia, malgrat certa obertura dels jurats a premiar propostes d'autors joves, modernes, majoritàriament segueixen premiant-se composicions de pòsit romàntic, amb esquemes sentimentals i evocadors del passat, que, d'altra banda, mantenen la vigència en el públic mataroní. I és que ens movem encara entre la

⁷² *Certamen* (1906), p. 35.

⁷³ *Certamen* (1906), p. 35.

⁷⁴ *Certamen* (1906), p. 199.

tradició jocfloralesca i el modernisme quan ja s'albira el noucentisme. Estèticament, si més no en part, els certàmens mataronins són retardataris. El 1904, la majoria dels premiats pertanyen a la generació renaixencista. Però la composició del jurat de 1905, amb domini dels literats, que ja hem vist, sembla tombar la tendència - insinuada l'any anterior amb l'èxit de Carner i Vinardell- premiant autors més joves i de motlles més moderns. Entre els més joves, a banda del metge i escriptor Josep Estadella i Arnó (Lleida, 1880-1951) o Joan Baptista Güell i Soler (Manlleu, 1883 - Navàs, 1910), destaquen l'advocat i catalanista Josep Anguera i Bassedes (Falset, 1977 - Barcelona, 1919), que col·laboraria en la revista *Art Jove* -com Estadella, fou premiat en els Jocs Florals d'Olot d'aquell any- o el prevere Àngel Garriga i Boixader (Vic, 1866 - Lleida, 1929), que col·laborava a la revista *Catalunya* i que l'any anterior havia guanyat un premi als Jocs Florals de Moià i tot just unes setmanes després en guanyaria un altre en els de Viladrau,⁷⁵ organitzats també pel grup de la revista *Catalunya*. I, especialment, Josep Carner.

Com explica Aulet (1992: 170-177) a partir de 1903 Carner i el grup d'amics que l'envolten entorn de la revista *Catalunya*, adopten els certàmens literaris locals com a plataforma de projecció personal i de grup i hi participen decididament o en promouen alguns com el de Moià (1904) o el de Viladrau (1905). Si bé el de la *Nueva Constancia* no està entre els escollits plenament, sí que captà el seu interès. Ho veiem amb la participació de Carner i amb la d'Àngel Garriga però també amb la presència en el jurat de Claudi Planas, igualment col·laborador a *Catalunya* i membre del consistori del certamen de Viladrau a iniciativa de Carner, qui «s'encarrega de fer-hi participar els amics de sempre» (Aulet 1992: 177).

Al costat de les renovacions estètiques esmentades es premien també motlles renaixencistes com els d'Ubach i Vinyeta o Ribot i Serra. Cosa similar, salvant les distàncies, havia passat en els Jocs Florals de Girona de 1904.⁷⁶

Pel que fa al model, els certàmens mataronins no aconsegueixen superar els vells models jocfloralescos. Ni la dotació econòmica d'alguns premis, que no s'imposa com a tret diferencial de prestigi i de professionalització de l'autor -només s'ofereix, i

⁷⁵ Sobre els Jocs Florals de Viladrau, vegeu Figueras (2015), p. 135-138.

⁷⁶ Vegeu Casacuberta (2010).

ocasionalment, per a la prosa- ni certa obertura a la llibertat creativa en la temàtica dels premis són prou estímul per a la renovació del model.

Les raons d'aquest retardament cal buscar-les, d'una banda en la poca mobilització i l'escàs activisme dels joves intel·lectuals mataronins que no disposen de plataformes on expressar-se i agrupar-se, reduïdes a la «Fulla catalanista» del *Diario de Mataró*, conservador catòlic, i al comarcal *La Costa de Llevant*, aquest sí, catalanista però d'espai limitat. I als federalistes tampoc els és gaire més propici, bàsicament *El Nuevo Ideal*, centrat en la informació política i més ideològic. I d'una altra els sectors més «moderns» de la Lliga, vinculats a *La Veu de Catalunya*, encara no tenen prou pes a la ciutat. Només cal veure l'intent de disposar d'un setmanari catalanista que els fes de portaveu, *Sol Ixent*, que sortí el gener de 1903 i sobrevisqué fins al juny del mateix any. Individualment, però, hi ha personatges actius, com Santiago Vinardell que era el referent d'un incipient grup de joves actius que l'estiu de 1905 es constituïen públicament amb el nom de Mussol Club Futurista: «Com se veu, l'amich y poeta Vinardell ha pogut lograr la seva idea de reunir en un lloch apropiat als seus companys modernistas».⁷⁷

Amb tot, hi ha cert esforç de caracteritzar els certàmens com a modernitat perquè també és modern el catalanisme. Ho veiem en el discursos quan, enmig de les polèmiques per la necessitat de renovació que es van reproduint ja des de la passada centúria, Claudi Planas deia «Són pocs els que hi creuen... però hi contribueix tothom... Si se n'han dites dels Jochs Florals, si s'han ridiculitzat els pobres certàmens! Y no obstant cap escriptor, poeta o prosaire, cap pensador d'aquesta terra, ha deixat de cercar-hi son baptisme de sanch...».⁷⁸ Feia poc de l'escàndol suscitat pels *Jocs Florals de Canprosa* de Santiago Rusiñol i aquell mateix juliol de 1905 es celebraven les Festes de la Bellesa de Palafrugell clarament renovadores, i amb uns premis en metàl·lic molt generosos, i ben allunyades dels certàmens mataronins.

Justament els jocs de 1904 reberen la crítica barcelonina. El redactor del diari *La Tribuna* escrivia que «el árbol frondoso de la poesía va quedando limpio de

⁷⁷ *La Costa de Llevant*, 3 de juny de 1905.

⁷⁸ *Certamen* (1906), p. 198.

parasitarias trepadoras que a su sombra crecían por su tronco y, estrangulando las ramas, amenazaban dejarlo tan mondo y pulido que no podían anidar en él ruiseñores. Tal es mi impresión de los Juegos Florales de Mataró que ni siquiera los bautizaron con tal nombre en los programas».⁷⁹

4. Conclusions

Un cop vistos i caracteritzats els certàmens mataronins objecte d'estudi, hem pogut constatar com els certàmens i els jocs florals són una veritable eina al servei de la construcció de la cultura del catalanisme. Les diferents convocatòries formen un procés progressiu que fa eclosió el 1905 coincidint amb la configuració del catalanisme polític. Haurem d'esperar però fins al 1918 per a veure definitivament uns jocs florals clarament i nítidament catalanistes, organitzats llavors per les Joventuts Nacionalistes, però això ja és una altra història.

De fet, el certamen de la *Nueva Constancia* es mostra com la síntesi que exemplifica l'arrencada del que serà el catalanisme polític i el noucentisme. I ho veiem clarament en el discurs de Puig i Cadafalch en el camp de la mobilització política. De la construcció de l'imaginari en definitiva. Dit d'una altra manera, una síntesi que es manifesta en els certàmens literaris com a escenari màgic de desvetllament identitari i de cohesió, i també en el premi de Josep Carner. Un premi en avançada del que serà el poemari *Els fruits saborosos*, que en publicar-se l'any següent esdevindrà l'exemple paradigmàtic de la primera formulació pràctica de l'estètica noucentista. La imatge és prou clara: la fusió del catalanisme polític, la ideologia, i la literatura. Dues cares de la modernitat que té en l'altre extrem els vells propòsits de la Renaixença, tant vius encara en una ciutat com Mataró.

Estèticament, la modernitat i la renovació que comença a insinuar-se en els premis obtinguts el 1904 per Carner i per l'obra incipient i prometedora de Santiago Vinardell -que a la tardor veu publicat el seu primer poemari *Plomas y bolvas*- es farà present en els premis de 1905. El premi dels tres poemes dels *Fruits saborosos* que hem esmentat i, en menor mesura, en els premiats de Josep Anguera i Bassedes, Àngel Garriga, Josep Estadella i Arnó o Joan Baptista Güell i Soler, per bé que caldria

⁷⁹ Citat per (Martí), 2014, p. 12.

contrastar si realment les composicions dels joves autors són plenament renovadores.

Hem vist també el gran pes del renaixencisme local en la figura de Terenci Thos que, en el fons, esdevé el fil conductor del procés. La seva implicació, directa o no, en els certàmens del segle XIX, o indirecta per l'empremta del seu record en els del XX, interposat per Puig i Cadafalch, per exemple. Però també literàriament, ja que no és estrany trobar composicions presentades amb un títol o lema clarament influenciats per Thos.

Literàriament, també hem vist l'evolució del pes de la influència de la lírica en castellà concretada en els famosos *Cantares* de Melcior de Palau, el referent local de prestigi intel·lectual des de Madrid estant, present en dues de les quatre convocatòries. Però si el 1883 la major part d'obres que hi concursen opten pel model poètic de Palau, el 1905 ja ha desaparegut, com bona part de les composicions en castellà, reclus ja als premis més conservadors i a la prosa. En aquest sentit, la distribució de funcions, de caràcter diglòssic, de la llengua en els primers certàmens –que assigna el castellà a la prosa i a les memòries i estudis– anirà diluint-se progressivament.⁸⁰ El català acabarà imposant-se com a llengua literària del certamen arribant el 1905 a esdevenir, no sense vacil·lacions, la norma: «Tots los treballs han d'ésser rigurosament inèdits y escrits en català, exceptuant los que se referèscan als temas que demanan l'idioma castellà».⁸¹

Quant a la renovació dels certàmens, en el conjunt de les convocatòries s'observa una certa tendència a una major llibertat creativa tant en els temes, que progressivament són més lliures, com en les formes, que també s'aniran obrint a la llibertat de l'autor. I quant a la renovació estètica és en els de 1905 que es produeix l'intent més reeixit, per la composició del jurat, més literari i menys polític, que premiarà autors joves amb motlles moderns, el ja esmentat Carner o Josep Anguera, entre d'altres. Això si, hom premià també motlles renaixencistes com els d'Ubach i Vinyeta, per exemple.

⁸⁰ Vegeu Annex II i III.

⁸¹ *La Costa de Llevant*, 17 de juny de 1905, any XII, p. 4.

En canvi, la dotació econòmica de premis no sembla que acabi de resultar efectiva. Només es doten els treballs en prosa i, així i tot, no s'adjudiquen, normalment, per manca de prou originals. I és que la concepció de la literatura com a activitat recreativa encara domina més que la necessària professionalització.

A més, en el cas de la prosa, l'absència de premis de novel·la o narrativa continua essent un llast per a la renovació. En definitiva, no s'acaba de superar el model jocfloral tradicional.

La raó que explicaria la manca de renovació, i també de la manca de continuïtat, es trobaria en el migrat pes en el mapa polític local, del catalanisme organitzat. Un catalanisme que encara és incapaç de donar resposta a les condicions necessàries per renovar-los que expressava Santiago Masó i Valentí amb motiu dels Jocs Florals gironins de *L'Enderroch* quan deia que «uns Jocs Florals pressuposen una entitat que'ls hi ha de donar vida i els manté, i es cuidarà de què cada any es fassin» i considerava erroni deixar-ne l'organització a una comissió o a la redacció d'un periòdic «perquè abdués entitats tenen el defecte característic de la inestabilitat».⁸² Aquest és precisament el llast dels Jocs i certàmens mataronins. El catalanisme mataroní no està en disposició, de moment, d'oferir una entitat prou sòlida com per assumir-los en el context polític local, però tampoc no disposa d'una publicació forta des d'on poder influir políticament i estèticament.

Les raons de la manca de fortlesa del catalanisme a Mataró, en aquests moments, probablement els trobaríem en la tradicional i forta implantació dels sectors dinàstics i del catolicisme conservador que encara mantenen el tradicional doble patriotisme que els havia caracteritzat durant el segle XIX, que no els permet assumir la llengua com a eix central, ni l'ideari nacionalista. Paral·lelament, si bé es produirà un cert desplaçament ideològic cap a posicions catalanistes per part d'elements liberalconservadors, aquest fet serà el gran obstacle per a l'apropament del republicanisme. Amb tot, es produirà la confluència d'alguns federalistes en el catalanisme, especialment a partir de 1905.

⁸² Casacuberta (2010), p. 20.

D'altra banda, els jocs i certàmens són una via d'incorporació de la dona al moviment catalanista. Ho hem vist –si es vol, d'una manera incipient– en el certamen de 1905 amb la presència inhabitual de dones com a dotadores de premis que s'afegeix a la seva participació com a reina de la festa amb les seves dames d'honor. Un factor aquest, que devia actuar d'al·licient per atraure, també, la participació de les dones com a públic. En canvi no la trobarem explícitament com a concursant per bé que n'intuïm algun cas a partir dels llistats de composicions i lemes presentats.

Finalment, val a dir que s'ha posat de manifest que és en qui convoca els certàmens on rau el motiu de l'èxit o l'amplitud de la implicació social. I és que, sense dubte, és el de 1883 el més rellevant per la participació d'amplis sectors socials. A l'altre extrem, el del Círcol Catòlic és el menys afortunat, per la manipulació ideològica i l'intent de patrimonialització de la descoberta d'Amèrica. I això ens porta a constatar com els certàmens literaris esdevenen una plataforma de difusió ideològica, inicialment rendibilitzada pels sectors liberalconservadors, diguem-ne, «precatalanistes». Si més no a nivell local, arrossegats pels catalanistes culturals, els Thos, Pellicer... En aquest moment, 1883, el republicanisme mataroní prova d'aconseguir un certamen ideològicament divers en la línia dels esforços d'Almirall però, finalment, el catalanisme conservador s'apropiarà de la plataforma. Una plataforma però, que el 1905 entre els republicans, si més no els federalistes, no es vol descartar.

Sigui com sigui, la politització o «ideologització» dels certàmens i jocs florals és evident. Els de 1904 són convocats des del liberalconservadorisme catòlic i per això s'hi aboquen els diferents sectors del ventall ideològic i se'n distancien els allunyats. En canvi els de la *Nueva Constancia*, entitat més transversal, aconseguixen una implicació més àmplia bo i el marcat to catalanista que acaben prenent. Exemple també de la percepció moderna que es té del moviment catalanista, que el fa atractiu malgrat la dissidència. Dit d'una altra manera i per a les dues convocatòries del nou segle, l'acceptació dels jocs com a plataforma literària o no depèn més del pes ideològic conservador que puguin tenir que no pas de l'interès literari. Una plataforma literària que els autors, fins i tot amb un propòsit col·lectiu com en el cas de Carner i el grup de *Catalunya*, acceptaran amb convicció.

En aquest sentit, l'actitud del periòdic radical *La República* envers el certamen de 1905, de suport ni que sigui formalment a la convocatòria, cal explicar-la per una certa prevenció vers el distanciament del republicanisme federal local evitant foragitar-lo definitivament. Recordem, per exemple, que un dels protagonistes, Salvador Llanas, alineat en aquests moments amb els conservadors, havia estat un actiu intel·lectual republicà federal històric, o que el mateix Antoni Franquesa i Sivilla optarà per la Solidaritat.

És, doncs, un procés que arrenca el 1883 amb un certamen obert al ventall ideològic de la societat, amb la participació dels sectors republicans, que es patrimonialitza ideològicament pel catalanisme conservador catòlic en les dues convocatòries següents i que en la de 1905 incorpora novament els republicans federalistes. Un procés força paral·lel a la construcció del catalanisme polític que acaba per incorporar als federalistes en la candidatura de Solidaritat Catalana. Així, els certàmens esdevenen, doncs, element d'atracció d'intel·lectuals i de persones actives republicanes o progressistes cap al catalanisme polític.

En definitiva, els jocs florals i els certàmens literaris mataronins participen plenament en la construcció cultural del catalanisme malgrat els esforços dels seus detractors polítics per evitar-ho. I és que, al capdavant, per a un catalanista els jocs i els certàmens són expressió de catalanitat, són temple de la llengua, de la literatura catalana, de l'essència de la identitat alhora que expressió moderna. Per a un republicà radical és un artefacte nacionalista i burgès que en res serveix als oprimits treballadors. Per als partits dinàstics són un escenari que no els és propici, l'han pràcticament perdut en quedar fora del joc polític modern. I per aquesta raó alguns faran el pas integrant-se al catalanisme.

Els certàmens mataronins, doncs, formen part de la cultura catalanista, de l'imaginari comú identitari, i són un instrument efectiu de la seva construcció.

5. Bibliografia

AULET, Jaume (1992). *Josep Carner i els orígens del noucentisme*. Barcelona: Curial Edicions Catalanes – Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

CARNER, Josep (1905). *Primer llibre de sonets (I-LXXV) de micer Joseph Carner, fill i vehí de Barcelona*. Barcelona: Viuda de Joseph Cunill.

– (1906) *Els fruits saborosos*. Barcelona: J. Horta.

CASACUBERTA, Margarida (1992). «Catalanisme i jocs florals en el tombant de segle. Sobre la recepció d'*Els Jocs Florals de Canprosa*, de Santiago Rusiñol», *Actes del Congrés Internacional d'Història «Catalunya i la Restauració (1875-1923)» Manresa, 1-3 maig 1992*. Manresa: Centre d'Estudis del Bages, p. 449-458,

– (2010) *Els Jocs Florals de Girona (1902-1935)*. Girona: Fundació Valvi.

– (2012). «Els certàmens floralescos en el procés de construcció de la cultura del catalanisme: els casos de Girona, d'Olot i de l'Empordà». En: Josep M. DOMINGO (ed.). *Joc literari i estratègies de representació. 150 anys dels Jocs Florals de Barcelona*. Barcelona: IEC, p. 403-435.

CASACUBERTA, Margarida i RIUS, Lluís (1988). *Els Jocs Florals d'Olot: 1890-1921*; pròleg: Jordi Castellanos. Olot: Editora de Batet.

CASACUBERTA, Margarida; FIGUERAS, Narcís (coord.) (2015). «Jocs florals i certàmens literaris en la construcció de la cultura del catalanisme». *Plecs d'història local*, (núm. 157, abril, 2015), p. 1-12.

CASTELLANOS, Jordi (1988). «Pròleg» a M. CASACUBERTA i L. RIUS, *Els Jocs Florals d'Olot (1890-1921)*, Olot: Editora de Batet.

Certamen literari de la Nueva Constancia, (1906). Mataró: Estampa de Pere Vilá.

COMAS I VALLS, Anna (2018). «Pompeu Fabra als Jocs Florals de Mataró de 1918». *11è Col·loqui Història a Debat «Mataró Història i Patrimoni»*. En: *Felibrejada* [núm. 97, p. 61-70]. Mataró: Grup d'Història del Casal.

Discursos y poesias leídas en el certamen celebrado en honor de Colon por el Círculo Católico de Obreros de esta ciudad en 6 de noviembre de 1892. Mataró: Establecimiento tipográfico de Feliciano Horta.

DOMINGO, Josep Maria. (2009). «Renaixença, el mot i la idea». *Anuari Verdaguer* (núm. 17, pàg. 215-234), Vic: EUMO

– (2011) (editor) *Barcelona i els Jocs Florals, 1859 : modernització i romanticisme.* Barcelona: Museu d'Història de Barcelona - Ajuntament de Barcelona.

– (2012). [Audio en línia] «Els certàmens literaris i la vertebració cultural del territori». ». *II Fòrum del Patrimoni Literari* [2012-11-28]. Girona: Universitat Girona. [consulta: 26 de febrer de 2020] <http://hdl.handle.net/10256.1/2839>

– (2013). [en línia] «Els Jocs Florals en la literatura catalana contemporània», *Catalan Historical Review*, (núm. 6, p. 179-187). Barcelona, [consulta: 17 de març de 2020] http://revistes.iec.cat/index.php/CHR/article/viewFile/67256/pdf_454

– (2013b). «Sobre la Renaixença». *L'Avenç* (núm. 390, maig, pàg. 26-35). Barcelona.

DUARTE, Àngel (1993). «Republicanos y nacionalismo. El impacto del catalanismo en la cultura política republicana», *Historia Contemporánea*, 10.

DUGiMedia Càtedra de Patrimoni Literari de la Universitat de Girona [vídeos en línia] *II Congrés internacional sobre literatura i corrents territorials: els Jocs Florals (1859-1977)* [consulta: 6 de març de 2020].

<http://diobma.udg.edu/handle/10256.1/5873/browse?type=title>

FIGUERAS CAPDEVILA, Narcís (2014). «Els jocs florals a la Selva en el marc de la seva expansió territorial. Els jocs de Santa Coloma de 1904», *Quaderns de la Selva*, [en línia], Núm. 26, p. 55-72. [consulta: 7 de març de 2020]

<https://www.raco.cat/index.php/QuadernsSelva/article/view/286906>

– (2015). «Els jocs florals i els certàmens literaris: expansió territorial i protagonistes en l'àmbit local. El cas de la comarca de la Selva (1895-1934)». *Jornades de la Secció Filològica de l'IEC a Santa Coloma de Farners (25 i 26 d'octubre de 2013)*. Barcelona: IEC, p. 115-144.

FIGUERAS, Narcís ; MASCARELLA, Jordi ; XARGAY, Xavier ; CASACUBERTA, Margarida (2012). [Audio] Taula rodona: «Els jocs Florals a les terres de Girona: els casos de Girona, Santa Coloma de Farners, Ripoll i Palafrugell». *II Fòrum del Patrimoni Literari* [2012-11-28]. Girona: Universitat de Girona. [consulta: 4 de març de 2020] <http://hdl.handle.net/10256.1/2877>

FRADERA, Josep M. (1999). [en línia] «El proyecto liberal catalán y los imperativos del doble patriotismo» *Ayer, revista de historia contemporanea*, núm. 35, p. 88-100. [consulta: 26 de novembre de 2020] <http://revistaayer.com/>

LLOVET, Joaquim (1980). «Mataró en l'etapa floralista de Josep Carner» *Miscel·lània Aramon i Serra*, vol II. Barcelona: Curial Edicions Catalanes. p. 291-298.

MARFANY, Joan-Lluís (1995). *La cultura del catalanisme: el nacionalisme català en els seus inicis*. Barcelona: Empúries.

MARTÍ i COLL, Antoni (2014). «Notícia d'uns tardans Jocs Florals de Mataró i visió de la ciutat i els mataronins a través d'opinions sorgides en els Jocs Florals de l'any 1904 i de l'any 1919» *Fulls del Museu Arxiu de Santa Maria* [Núm. 110, p. 12-18]. Mataró.

PUIG MOLIST, Carme (2001). [en línia], «Els primers anys dels Jocs Florals de Girona i els seus precedents immediats». *Revista de Girona* (Núm. 205, p. 65-70), [consulta: 12 de maig de 2020] <https://www.raco.cat/index.php/RevistaGirona/article/view/111487>

ROCA I ROCA Josep (1868). [en línia] «Los certàmens» *Lo Gay Saber*, (núm. 16, 15 d'octubre de 1868, p. 121-122). [consulta: 2 de març de 2020] https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1210053

SOLDEVILA, Llorenç (1998) (ed.). *Primer certamen literari de Malgrat 1886*, ed. facsímil amb estudi introductori, Malgrat de Mar: Ajuntament de Malgrat de Mar.

TASIS, Rafael (1997). *Els Jocs Florals de Barcelona en l'evolució del pensament de Catalunya (1859-1958)*. Premi Patxot als Jocs Florals de la Llengua Catalana de 1959. Barcelona: Diputació de Barcelona.

TERMES, Josep (2000). *Història del catalanisme fins al 1923*. Barcelona: Editorial Pòrtic.

VELLVEHÍ I ALTIMIRA, Jaume (2009). «150 anys dels Jocs Florals de Barcelona. Certàmens literaris al Maresme: Vilassar de Mar 1887». *Singlatures: Revista d'història i patrimoni cultural de Vilassar de Mar i el Maresme*, [en línia], Núm. 26, p. 69-82, <https://www.raco.cat/index.php/Singlatures/article/view/203863>

– (2002). «Aproximació als orígens del catalanisme al Maresme (1859-1902)». *Sessió d'Estudis Mataronins*, [en línia], 2002, Núm. 19, p. 75-97, <https://www.raco.cat/index.php/SessioEstudisMataronins/article/view/113586>

6. Annexos

ANNEX I

Junta fundacional de l'Associació Artística Arqueològica Mataronesa (1889)
President: Terenci Thos i Codina Vicepresident: Mn. Gabriel Cardona Secretari: Josep Manén Masó Tresorer-comptador: Emili Cabañes i Rabassa Conservador-bibliotecari: Josep M. Pellicer i Pagès Vocal: Antoni Ferrer i Arman Vocal: Mn. Gaspar Collet Vocal: Josep Puig i Cadafalch Vocal: Antoni Viada i Viladesau

Socis corresponsals de l'Associació Artística Arqueològica Mataronesa (1889)	
Fidel Fita, jesuïta	Joan Parés
Melcior de Palau	Joaquim Cabot i Rovira
Manel de Bofarull i Palau	Antoni Font Boter
Àlvar M. Camín	Leandre Jover Traveria
Lluís M. de Llauder	Ramon Rosés
Ramon Arabia Solanas	Francesc Crusellas
Cassimir Brugés Escuder	Josep Vilaseca Casanova
Manel Borràs de Palau	Manel Comas Thós
Joan Visa Martí	Joaquim Botet i Sisó
Josep Cusachs Vidal	Joan Abril
Silví Thos i Codina	Gaietà Bohigas Monrabá
Gumersind Colomer	Enric Masriera
Eduard Llanas, escolapi	Pelegrí Casades Gramatxes
Joan Rubio de la Serna,	Bonaventura Renter
Jaume Roberges, escolapi	Joseph M. Valeta
Josep de Palau i Huguet	Enric Claudi Girbal
Lluís Lopez Oms	Martí Dedeu
Francesc Boter i de Dalmases	Claudi Omar
Lluís Colomer Ballot	Francesc Xavier Tobella
Jaume Almera, prevere	Josep Lluís Domenech Montaner
Francesc Calbetó	Ramon Alomás Sarriás
Joaquim Torres Karcrach	Josep Valdé Vila
Joaquim Torres Canosa	Manel Ribot Serra
Joaquim M. Salvaña	Josep Garcia Robles
Honorat de Saleta	Pau Bertran i Brós
Antoni de Bofarull	Josep Ribera

ANNEX II

Originals presentats segons la llengua(*)						
Certamen	Total d'originals	Poesia català	Poesia castellà	Prosa català	Prosa castellà	Indeterminat ⁽¹⁾
1883	225 ⁽²⁾	103	78 ⁽³⁾	4	20	19 ⁽⁴⁾
1892	26 ⁽⁵⁾	-	-	-	-	-
1904	193	141	15	6	5	26
1905	155	131	2	4	14	4

(*) Dades orientatives deduïdes dels llistats dels títols publicats en la premsa i que poden no ser exactes. Només les del certamen de 1883 són contrastades ja que, si bé no tenim cap llistat publicat, en canvi s'ha conservat bona part dels originals.

(1) Indiquem els originals que no hem pogut identificar en una llengua o altra.

(2) L'original núm. 79 és una prosa en italià.

(3) L'original núm. 201 es presentà també traduïda al català.

(4) Originals que no s'han conservat.

(5) No disposem del llistat de composicions ni cap altra dada.

ANNEX III

Premis i premiat (1883,1892,1904 i 1905)

Certamen 1883					
Premi i dotador	Gènere	Tema	Llengua exigida	Llengua d'original	Guanyador ⁽¹⁾
Flor Natural, Josep Nonell	Poesia	Lliure	Indistinta	Català	Joaquim Olivé Formentí
2n premi, Ajuntament	Prosa	Història Mataró	Indistinta	Castellà	Antoni de Bofarull
3r premi, Ajuntament	Prosa	Mesures progrés	Indistinta		DESERT
4t premi, Casino la Unió	Poesia	Oda a Mataró	Català	Català	Artur Masriera
5è premi, Larroca i Cia	Prosa	Indústria farinera	Indistinta		NO S'ADJUDICA
6è premi, Joaquim de Palau	Poesia	Les Santes	Indistinta	?	Pere Prats i Bosch
7è premi, J. Valentí, ex-diputat a Corts	Prosa	Damià Campeny i la seva obra	Indistinta		NO S'ADJUDICA

8è premi, D. Romeu, diputat provincial	Poesia	Progrés industrial	Indistinta	Català	Francesc Ubach i Vinyeta
9è premi, J. Garcia Oliver, diputat a Corts	Prosa	Contribució de la classe mitjana al progrés	Indistinta	Castellà	Pere Giné i Ricart
10è premi, <i>El Mataronès</i>	Poesia	La dona de casa	Indistinta	Català	Isidor Frías
11è premi, Terenci Thos	Prosa	Joan Pujol i la seva obra poètica	Català		NO S'ADJUDICA
12è premi, Francisco Balari, governador militar	Poesia	Cervantes	Indistinta	Castellà	Antonio Alcalde Valladares
13è premi, Ateneu Mataronès de la Classe Obrera	Prosa	Aportació dels Ateneus a la classe obrera	Indistinta		DESERT
14è premi, J.A. Rabella	Poesia	Oda a la impremta	Indistinta		DESERT
15è premi, Cooperativa Obrera	Prosa	Contribució de les cooperatives al progrés dels treballadors	Indistinta	?	Manuel Borràs i Paiau
16è premi, Pompeu Serra	Poesia	Història Mataró	Indistinta		NO S'ADJUDICA
17è premi, Ateneu Mataronès	Prosa	Instrucció popular	Indistinta		DESERT
18è premi, Comunitat Escolàpia	Indistint	Pietat i lletres	Indistinta		DESERT
19è premi, <i>Antigua Fraternidad</i>	Prosa	Instrucció del proletariat i progrés	Indistinta	Castellà	Guillem Tell i Lafont
20è premi, Caixa d'Estalvis	Prosa	Aportació de la Caixa al progrés	Indistinta		DESERT
21è premi, Melcior Palau	Poesia	Corrandes	Indistinta	Castellà	Simon Alsina
22è premi, Casino Fenix	Prosa	Aportació al progrés de les societats recreatives	Indistinta	Castellà	Ramon Saborit
Accèssit ⁽²⁾				?	Manuel Ribot i Serra
23è premi, La Lluanera	Poesia	Humor	Català	Català	Sr. Roca i Sans
24è premi, Col·legi Valldemia	Prosa	Mataronins il·lustres	Indistinta	Castellà	Josep Manen i Masó
Premi extraordinari ⁽³⁾	Teatre			Bilingüe	Emili Vilanova

Premi extraordinari	Poesia			Català	Joaquim Olivé Formentí
Premi extraordinari	Prosa			Castellà	Josep Manen i Masó
Premi indeterminat ⁽⁴⁾	Prosa	Monografia del temple parroquial		?	Manuel Borràs i Paiau

(1) Hem distingit els premis que no s'adjudicaren amb les etiquetes «desert» quan ens consta que es presentaren originals que optaven al premi i «no s'adjudica» quan no tenim constància de cap original que hi optés.

(2) Amb l'etiqueta «Accèssit» indiquem aquesta categoria que, malgrat constar expressament en el cartell que no se n'adjudicaria cap, s'adjudicà.

(3) Amb l'etiqueta «Premi extraordinari» indiquem els premis atorgats que no estaven en el cartell.

(4) Treball premiat però que no ens consta a quin premi optava.

Certamen 1892					
Premi i dotador ⁽¹⁾	Gènere	Tema	Llengua exigida	Llengua de l'original	Guanyador
Ploma d'or (1r premi), arxipreste parròquia	Poesia	Descobriments d'Amèrica	Indistinta	Català	Claudi Planas
Lliri de plata (2n premi), regent parròquia Sant Joan	Poesia	Descobriments d'Amèrica	Indistinta	Castellà	Rafael Pou de Foxà
3r premi, soci del Circol Catòlic	Poesia	Himne a Colom	Indistinta	Català	Josep Franquesa i Gomis
4t premi, Ajuntament	Prosa	Memòria sobre beneficis del Descobriments	Indistinta		DESERT
5è premi, Círcol Catòlic d'Obrers	Prosa	Rol d'alguns personatges i el de l'església en el Descobriments	Indistinta		DESERT
Accèssit				Castellà	Joaquim Just
Menció honorífica				?	Enric Font i Valencia
6è premi, <i>El Semanario de Mataró</i>	Prosa	L'esclavitud i l'acció de l'església en l'abolició	Indistinta	?	Josep de Palau i Simon i Manuel Julià Serrat

7è premi, <i>El Correo Catalan</i>	Prosa	Biografia de cosmògrafs	Indistinta	?	Ramon Comas
⁽¹⁾ El cartell de premis preveia l'adjudicació d'accèssits i mencions honorífiques.					

Jocs Florals 1904					
Premi i dotador ⁽¹⁾	Gènere	Tema	Llengua exigida	Llengua de l'original	Guanyador
Flor Natural, organització	Poesia	Lliure	Indistinta	Català	Pere Palau González de Quijano
Accèssit 1				Català	Manuel Ribot i Serra
Accèssit 2				Català	Joan B. Güell
Englantina d'or, Ajuntament	Poesia	Lliure, preferentment història i tradicions	Indistinta	Català	Manuel Rocamora
Accèssit 1				Català	Salvador Llanas
Accèssit 2				Castellà	Lino González
Viola d' or i argent Ajuntament	Poesia	Lliure, preferentment religiosa	Indistinta	Català	Santiago Vinardell
Accèssit 1				Català	Manuel Ribot i Serra
1r premi extraordinari, cardenal Casañas, bisbe de Barcelona	Prosa	Sant Cugat i el martiri de les Santes	Indistinta	Català	Mn. Lluís Fàbregas
2n premi extraordinari, arxipreste de Santa Maria i el rector de Sant Joan i Sant Josep	Prosa	Beneficis del clergat a la classe obrera	Indistinta	Castellà	Mn. Jesús Sascorts
3r premi extraordinari, diputat S. Rius i Torres	Poesia	Lliure	Indistinta	Català	Josep Carner
Accèssit				Català	Eduard Girbal i Jaume.
4t premi extraordinari, D. Romeu, diputat provincial	Prosa	Biografia d'un mataroní	Indistinta	Castellà	Josep Bellalta i Collet
5è premi extraordinari, Administració de las Santes	Prosa	Culte i devoció a les Santes	Indistinta	Castellà	Mn. Francesc Mas i Oliver

6è premi extraordinari, Círcol Catòlic d'Obrers	Prosa	Democràcia cristiana. Programa d'acció social	Indistinta	Català	Lluís Rectoret
Accèssit				Català	Francesc de P. Cabanyes
7è premi extraordinari, Lliga Regionalista	Poesia	Oda a Jacint Verdaguer	Català	Català	Francesc Carreras i Padrós
Accèssit 1				Català	Esteve Molins
Accèssit 2				Català	Josep Castellet
8è premi extraordinari, capellà Protector de las Santes	Poesia	Oda a les Santes	Indistinta	Català	Agustí Cols i Puig
Accèssit				Català	Mn. Ramon Aloma Sanias
9è premi extraordinari, cardenal Vives i Tuto	Prosa	Història de santuaris i marededéus	Indistinta	Català	Mn. Lluís Fàbregas
10è premi extraordinari, Caixa d'Estalvis	Prosa	Projecte de caixa popular	Indistinta	Català	Francesc de P. Cabanyes
11è premi extraordinari, director de les Pelegrinacions a Lurdes	Poesia	Oda al bisbe Josep Morgades	Indistinta	Català	Mn. Ignasi Torredelflor
Menció honorífica				Català	L'autor hi renuncià
12è premi extraordinari, Joaquim Puig, capellà d'honor de S. M	Poesia	Vida i martiri de les Santes	Indistinta	Català	Jaume Barrera i Escudero
Accèssit				Català	Josep Torrent i Granel
⁽¹⁾ El cartell de premis preveia atorgar accèssits i mencions honorífiques.					

Certamen 1905					
Premi i dotador ⁽¹⁾	Gènere	Tema	Llengua exigida	Llengua de l'original	Guanyador
Flor Natural, <i>Nueva Constança</i>	Poesia	Lliure	Català	Català	Josep Anguera i Bassetas

2n premi, Ajuntament	Poesia	Virtuts i progrés de Mataró	Castellà		DESERT
Accèssit				Català	Eduard Girbal
3r premi, Alcalde	Poesia	Dones obreres	Català		DESERT
Accèssit					Eduard Girbal
4t premi, D. Romeu, diputat provincial	Prosa	Biografia d'un mataroní	Castellà	Castellà	Josep Bellalta Collet
5è premi, Lluís Moret, diputat provincial	Lliure	Biografia, història o tradició	Indistinta		DESERT
Accèssit				Català	Josep Iglesias Guizard
6è premi, diputat S. Rius i Torres	Poesia	Lliure	Català	Català	Àngel Garriga i Boixader
7è premi, diputat provincial, J. Coderch	Prosa	Educació	Castellà		DESERT
Accèssit				Català	Josep Viladevall i Mateu
8è premi, diputat provincial, F. Bartrina	Prosa	Costums populars	Indistinta		DESERT
Accèssit				Català	Francesc Ubach i Vinyeta
9è premi, Dolors de Franch	Prosa	Dona i família	Castellà	Castellà	Mn. Blas Esteban Caballero
10è premi, M. Carme Soler de Caralt	Poesia	Esperança	Català		DESERT
Accèssit				Català	Josep Garreta
11è premi, Ramona de Soler	Poesia	La caritat	Català	Català	Francesc Ubach i Vinyeta
12è premi, R. Carreras, president <i>Nueva Constancia</i>	Poesia	<i>Nueva Constancia</i>	Indistinta		DESERT
13è premi, Josep Garí	Poesia	Lliure	Català	Català	Josep Carner
14è premi, Alfons de Pineda	Poesia	Lliure	Català	Català	Josep Estadella
15è premi, Casino Fenix	Poesia	Lliure	Català	Català	DESERT

16è premi, Ateneu Obrer	Prosa	Els ateneus obrers	Indistinta		L. Moragas
17è premi, socis de la <i>Nueva Constancia</i>	Poesia	Humor	Català		DESERT
18è premi, <i>Nueva Constancia</i>	Poesia	Himne al treball	Català	Català	Manuel Ribot i Serra
19è premi, diputat provincial, P. Valls de Feliu	Poesia	Lliure	Català	Català	Joan B. Güell
(1) El cartell de premis no preveia l'adjudicació d'accèssits.					

ANNEX IV

Membres dels jurats

<p>1883 President: Melcior de Palau i Català Josep Garcia Oliver Francesc Matheu Francesc Sellarés Josep Balari i Jovany Narcís Carbó i Aloi Secretari: Marià Andreu</p>	<p>1904 President: Melcior de Palau i Català Joaquim Cabot i Rovira Francesc Carreras i Candi Josep Puig i Cadafalch Secretari: Ramón Saborit i Thomàs</p>
<p>1892 President: Clorind Boter i Isern Josep Fornells i Mora Terenci Thos i Codina Joaquim de Font i Boter Joaquim Cabot i Rovira Lluís Viladevall i Malgà Josep Puig i Cadafalch</p>	<p>1905 President: Josep Puig i Cadafalch Francesc Matheu Raimon Casellas Josep Barba i Rogés Ramon Saborit i Thomàs Claudi Planas i Font Secretari: Salvador Llanas i Rabassa</p>

ANNEX V

La Societat Nueva Constància (1905)

Junta de la societat
Rafael Carreras Carbonés, president, liberal Ramon Palau i Simó vicepresident, liberal Josep Valls Joan Ramos (Massuet?), regidor republicà federal el 1904 Feliu Maurí (Ruiz?), regidor liberal 1904-1909 Antoni Fontanals, tresorer Baldomer Borràs Mateu, comptador, regidor autonomista el 1912 Francisco Colom, secretari d'actes Pere Marquès, Secretari d'Administració
Comissió organitzadora del certamen
Josep Barba i Rogés, liberal Ramon Saborit Thomàs, liberal Salvador Llanas i Rabassa, regionalista Manuel Torras Comas, regidor per Unió Republicana el 1903 Rafael Carreras Carbonés, liberal Baldomer Borràs Mateu, regidor autonomista el 1912 Ramon Palau i Simó, liberal

ANNEX VI Cartell del certamen literari de Colom de 1892

LO CÍRCOL CATÓLICH DE OBRERS DE MATARÓ,
desitjant pendre part en los festeigs ab que Espanya celebrará lo quart centenar de la sortida de Cristofol Colon del port de Palos de la Frontera pera la descoberta del nou món, ha resolt obrir un Certamen literari al que convida als poetes y prosadors ayma-dors de les glories de la Pàtria.

LOS PREMIS QUE S' ADJUDICARÁN SERÁN LOS SEGÜENTS:

PRIMER: Una ploma d'or y argent, oferta per lo Rnt. senyor Econom-Arxiprest de l'Esglesia Parroquial de Santa Maria d' exa ciutat a la poesia en que millor se cante lo descobriment de la nova terra á l' auba del dia 12 de octubre de 1492 y la llaor á Deu donada al desembarcar la expedició en la primera illa descoberta, anomenada de Sant Salvador, per lo pidos navegant al servey del Rey d' Aragó y de la Regina de Castilla.

SEGON: Un llibre d' argent, ofrena del Rnt. senyor Regent de la Parroquia de Sant Joan de la mateixa ciutat al millor romans en que 's narren les contrarietats que tingué Colon fins que aconseguí montar sa primera expedició pera la descoberta del nou món, los riscos del primer viatge y la resignació cristiana ab que tot ho sofrí l' elit y pidos navegant.

TERCER: Una escullida obra científica, donatiu de un soci de dia Círcol, al mes acavat himne á la memoria de Cristofol Colón.

QUART: Una marina al oli, del triat pintor D. Joseph Vinardell, costajada per lo Rzem. Ajuntament de nostra ciutat, al autor de la Memoria que ab mes detalls y xifres y de una manera mes precisa y mes práctica determine les ventajies econòmiques que lo descobriment de América ha portat á Catalunya y particularment á Mataró, axís com los medis d' engrandir en l' endavenció las relacions comercials entre exa ciutat y son afrau y aquelles regions que un temps foren part de nostra nació.

QUINT: Tres centes cinquanta pesetes, premi del Círcol Católich de Obrers á la millor Memoria pertocant á la intervenció que tingueren y bona oficiis que exerciren Fra Perez de Marchena, Guardia de la Rabida, y lo catalá Lluís Santangel en lo reeiximent de les gestions de Colon prop dels Reys Católichs pera sa empresa de anar á la descoberta de un nou món, part que 'n ella hi prengueren cadecun dels regalmes d' Aragó y de Castilla, exposant lo estat de un y altre; lo relatiu á les famoses bulles del Papa Alexandre VI á uil dels dits Reys ab motiu del comentat descobriment y resultats de aquest en ordre á la exaltació y propagació de la fe cristiana, ab noticies de les missions y del influx civilisador de la Esglesia en les llunyanes regions descobertes, examinant la importancia de la unió de la fe com á vicle d' unió entre Espanya y les Amériques espanyoles.

SEXT: Dues centes cinquanta pesetes, premi de *El Semanario de Mataró*; á la millor relació del origen y dels motius de la esclavitut de l' América espanyola, dels esforsos constants dels misioners á favor de la llibertat dels indís y dels negres y del potent influx de la Esglesia en l' aboliment de dia esclavitut.

SEPT: Un objecte d' art, premi de *El Correo Catalán*; al millor estudi biogràfic del cosmógraf catalá Jaume Ferrer de Blanes y del cosmógraf matorc Esteyre Cortils, donant noticies generals dels cosmógrafs y cartógrafs catalans anteriors al descobriment de les Amériques.

Los referits premis serán donats als qui be 'ls hajan merecuts en la solemnia festa celebradora, si á Deu plau, en la gran sala d' espectacles d' exa Societat lo dia 31 de Juliol de enguany.

Podrán concedirse los accesits y mencions honorífiques que 's crega just.

Totes les composicions, axís en prosa com en vers, podrán estar indistintament escrites en catalá ó castellá ó en qualsevol de les altres llengües nacionals d' Espanya.

Dites composicions deurán esser inédites. Tindrán d' esser tramesses y endressades á eix Círcol Católich de Obrers, carrer de Bonayre, núm. 25, avans del mitx dia del primer del prop vinent juliol, acompanyades del plech clos que continga 'l nom del autor y dugn en lo sobrescrit lo titol y lema de la respectiva composició.

Los plechs que contingan los noms dels autors no premiats se cremarán en lo mateix acte de la festa.

Lo Jurat calificador se compondrá dels Senyors següents: *D. Clorindo Boter é Isern, D. Joseph Fornells y Mora, Pbre., D. Terenci Thós y Codina, D. Joaquim de Font y de Boter, D. Joaquim Cabot y Rocira, D. Joseph Puig y Cadafalch y D. Lluís Vila-decall y Malgá.*

Mataró 1 de Febrer de 1892.

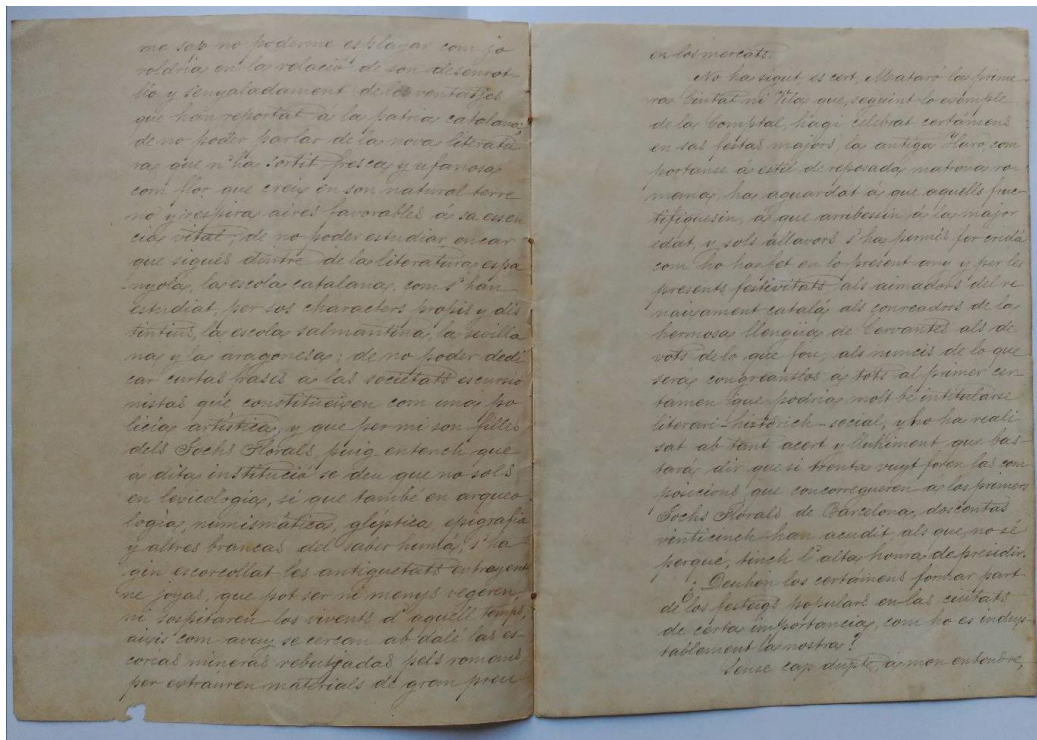
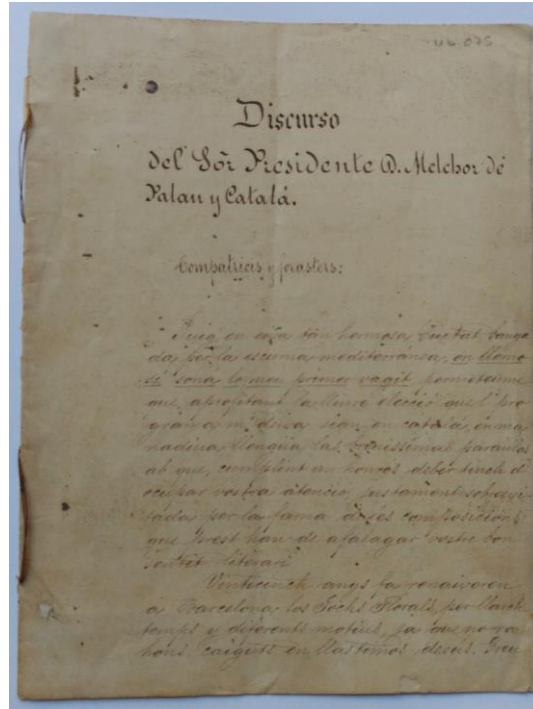
Lo President del Círcol,
Clorindo Boter é Isern.

Lo Secretari del Círcol,
Joaquim de Font y de Boter.

Font:
Semanario de Mataró, núm. 6, 6 de febrer de 1892.

ANNEX VII

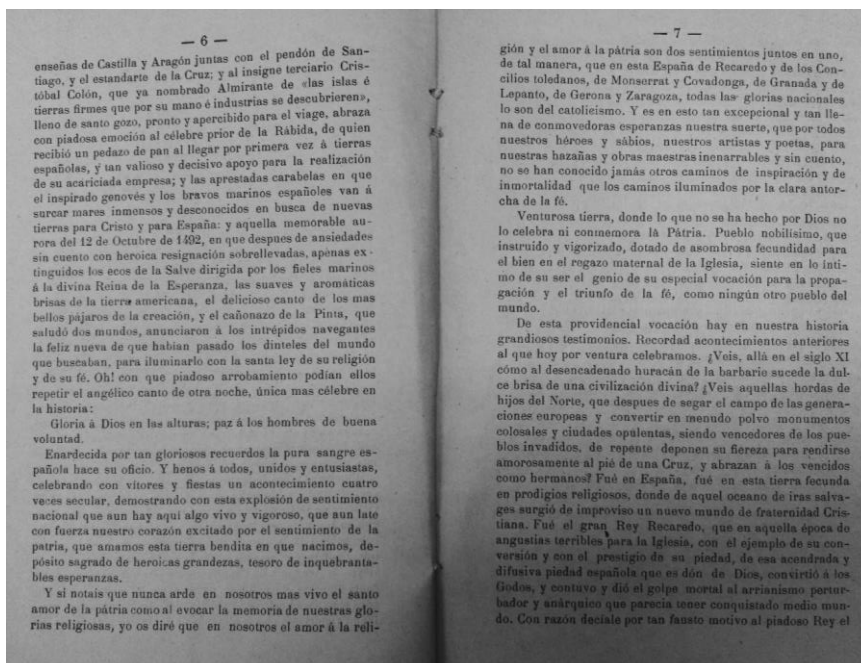
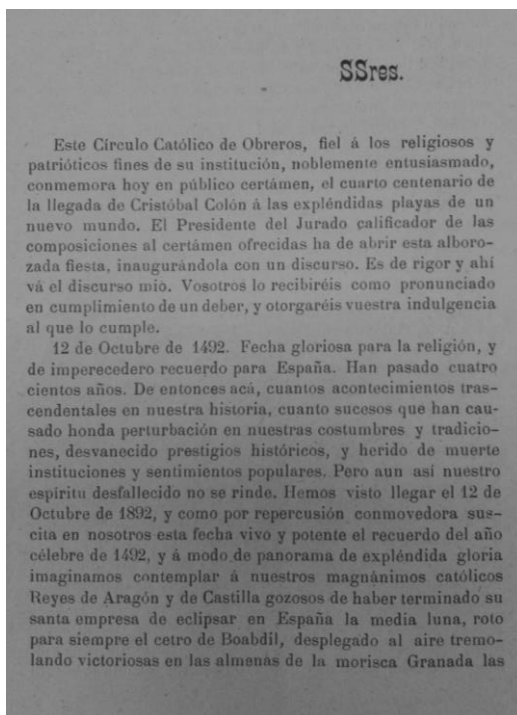
Discurs presidencial de Melcior de Palau i Català en el certamen literari de Mataró de 1883

Font:
ACM: 70-65-T2-75 *Discurso del Sr. Presidente Don Melchor de Palau y Català.*

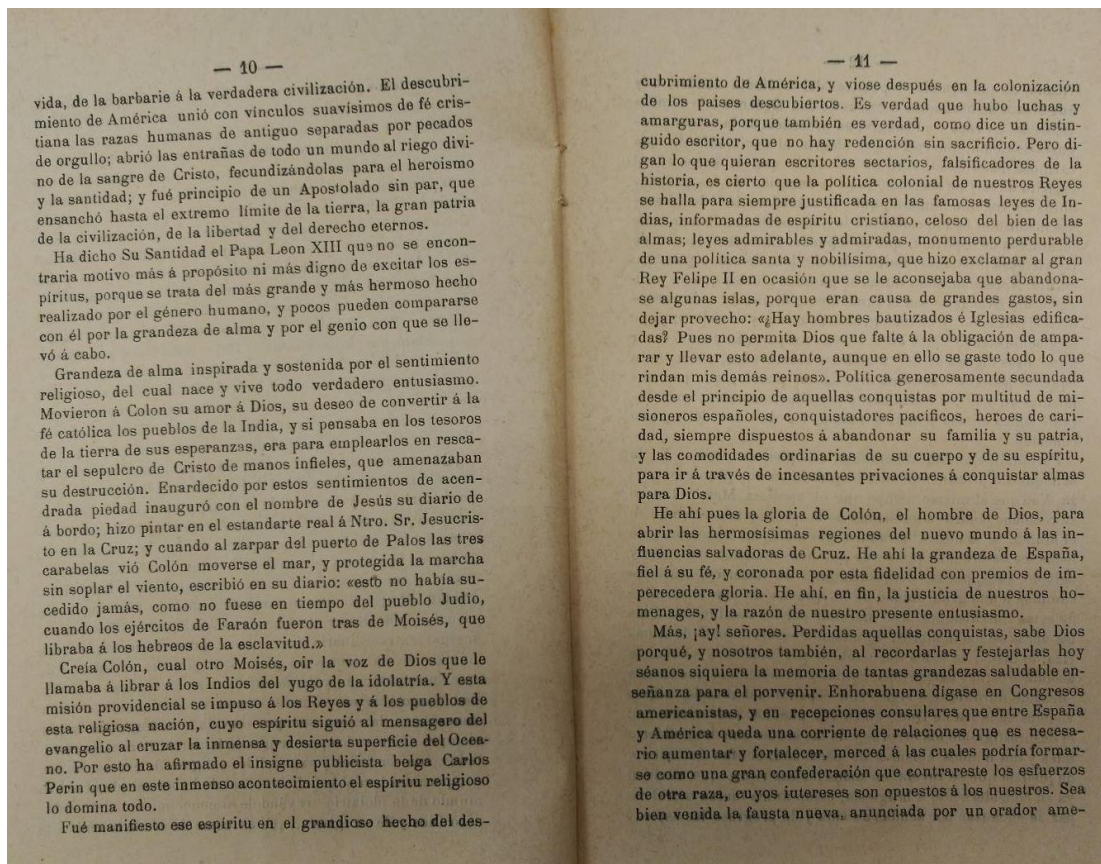
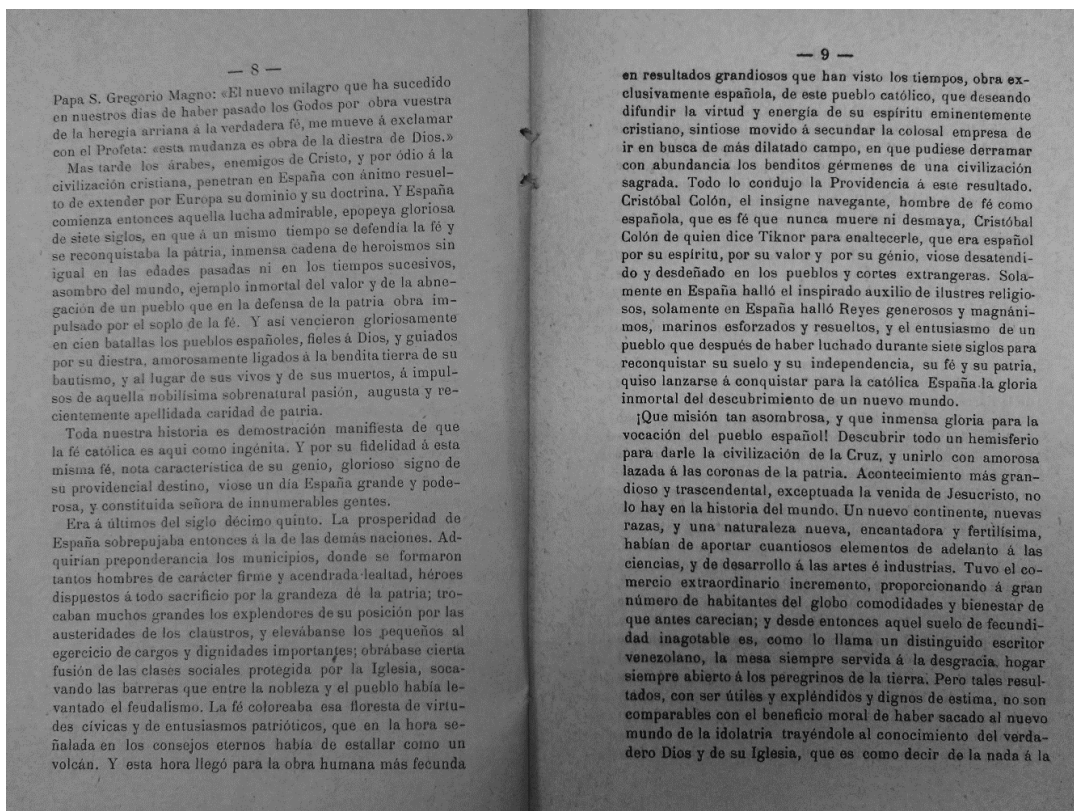
ANNEX VIII

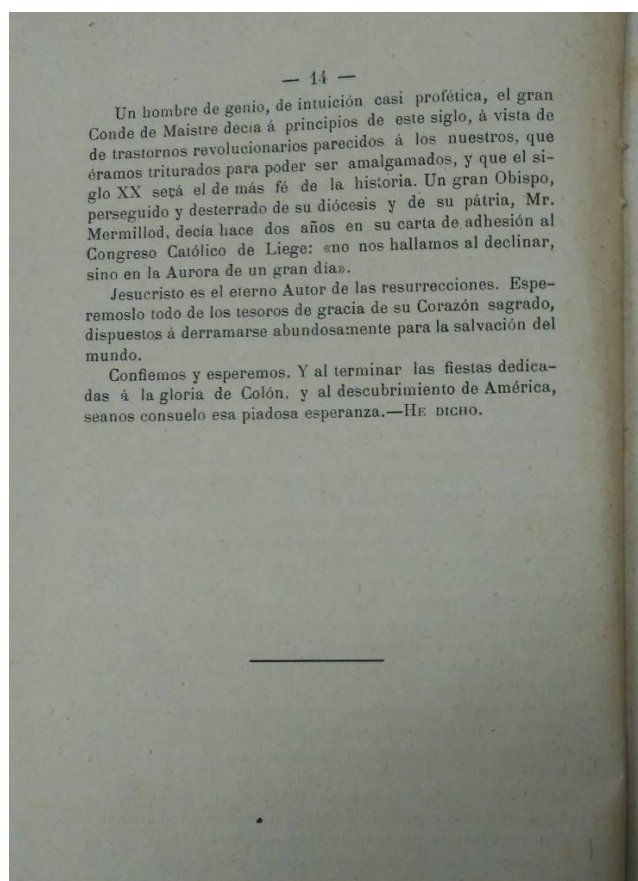
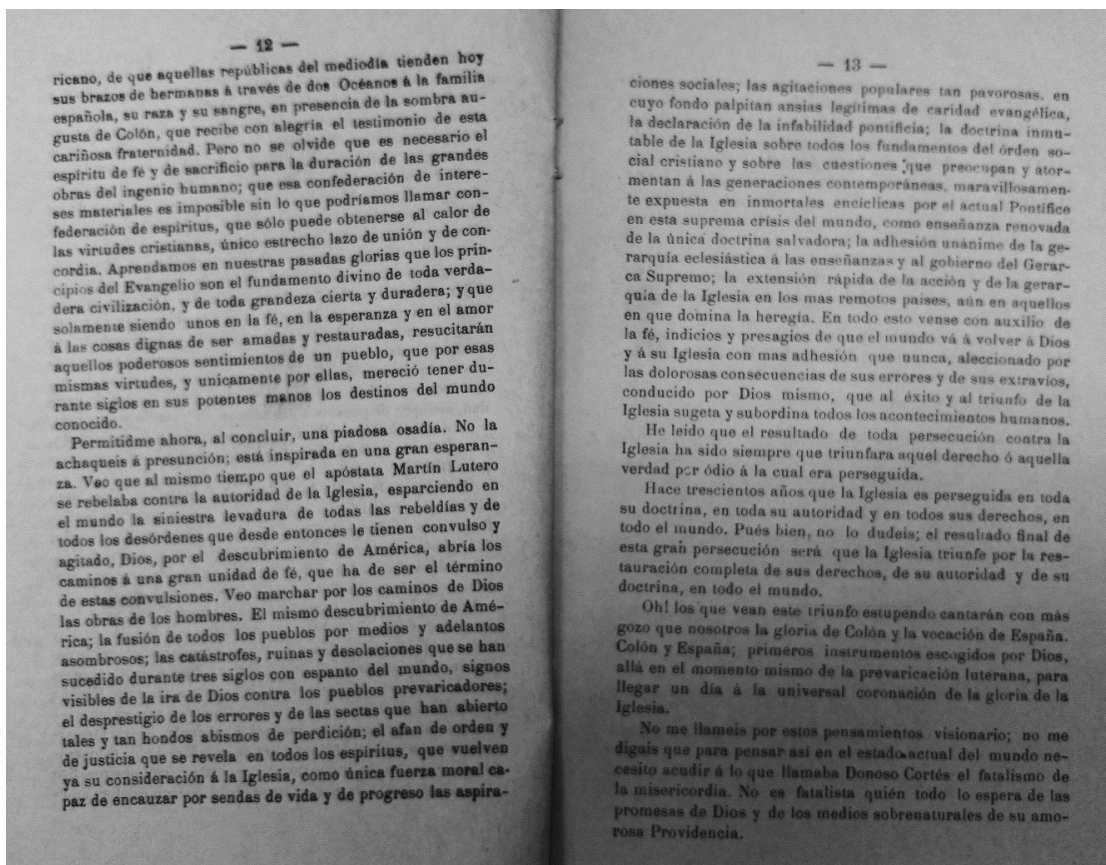
Discurs presidencial de Clorind Boter i Isern en el certamen literari de Colom de 1892

Font:

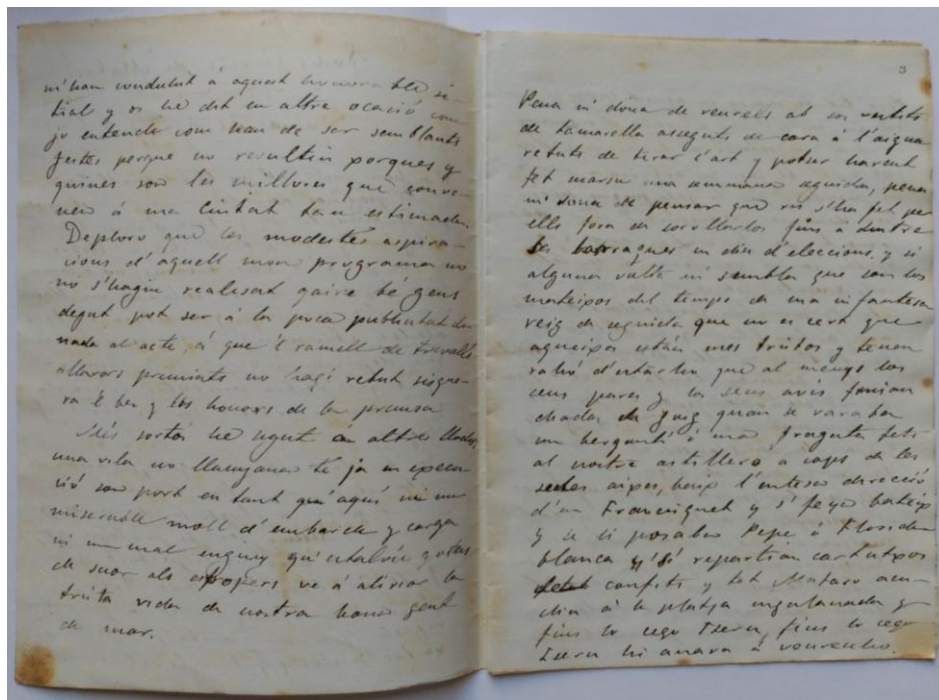
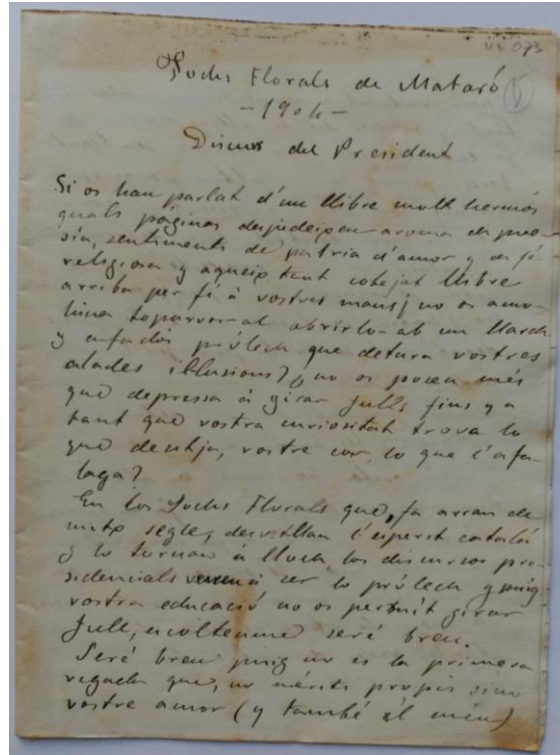
Discursos y poesias leídos en el certamen celebrado en honor de Colón por el Círculo Católico de Obreros de esta ciudad en 6 de noviembre de 1892. Mataró: Establecimiento tipográfico de Feliciano Horta.

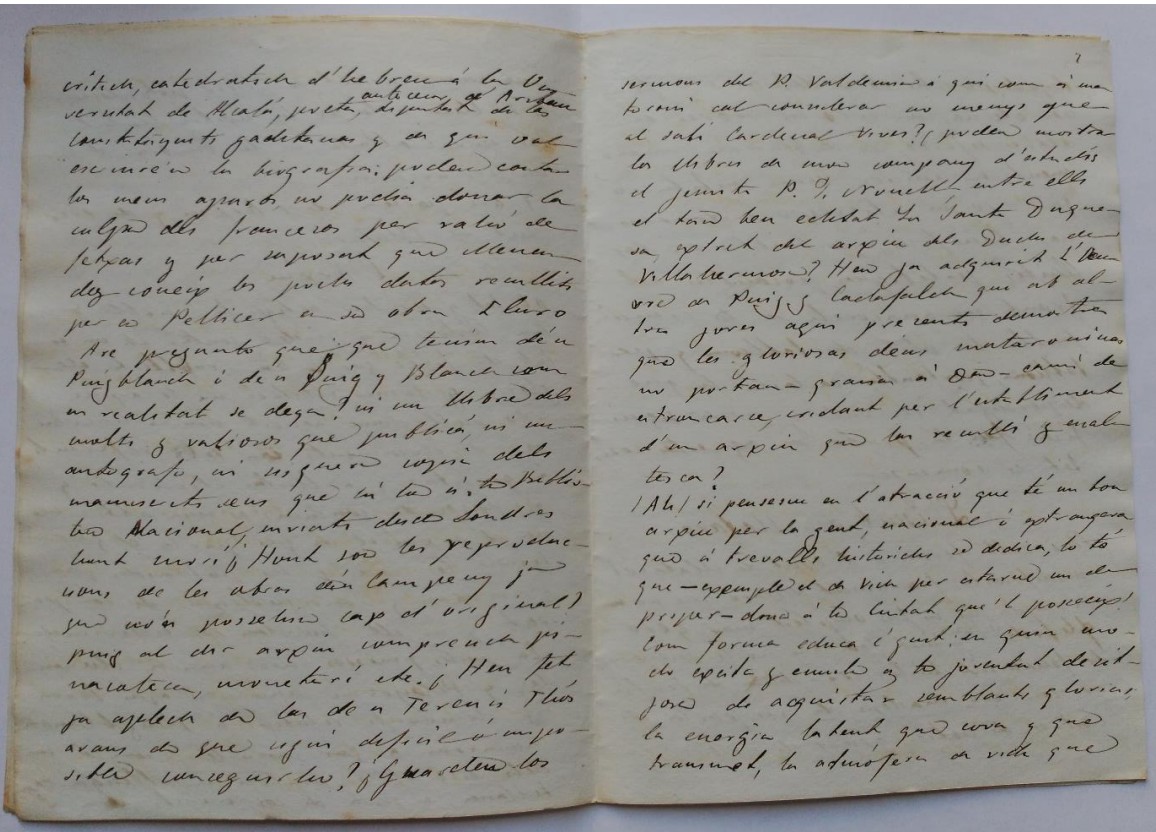
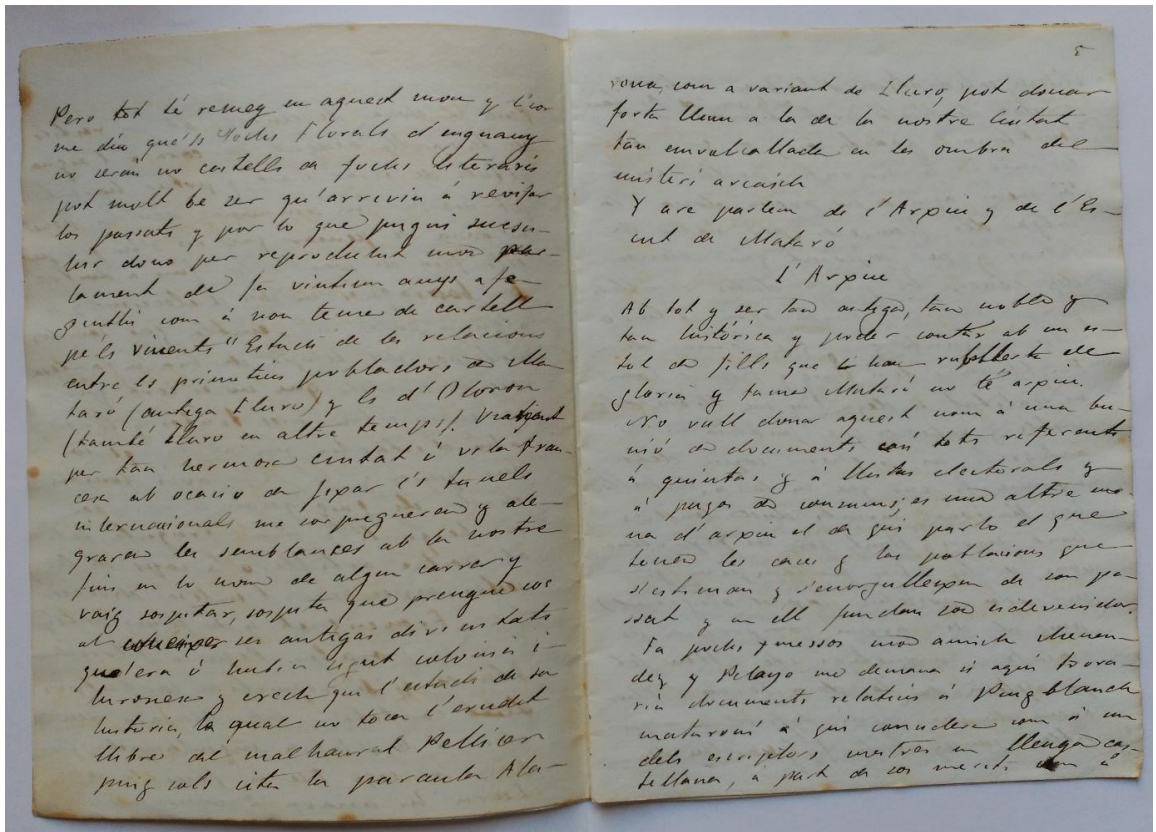

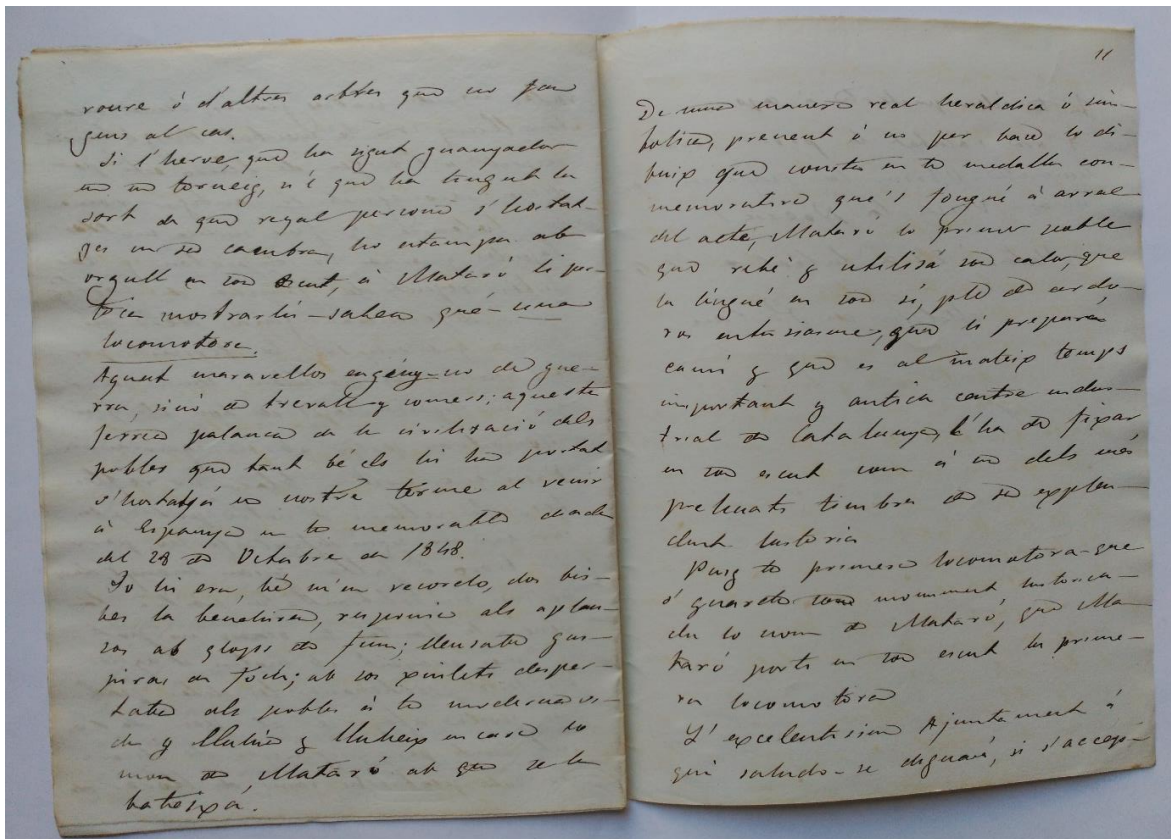
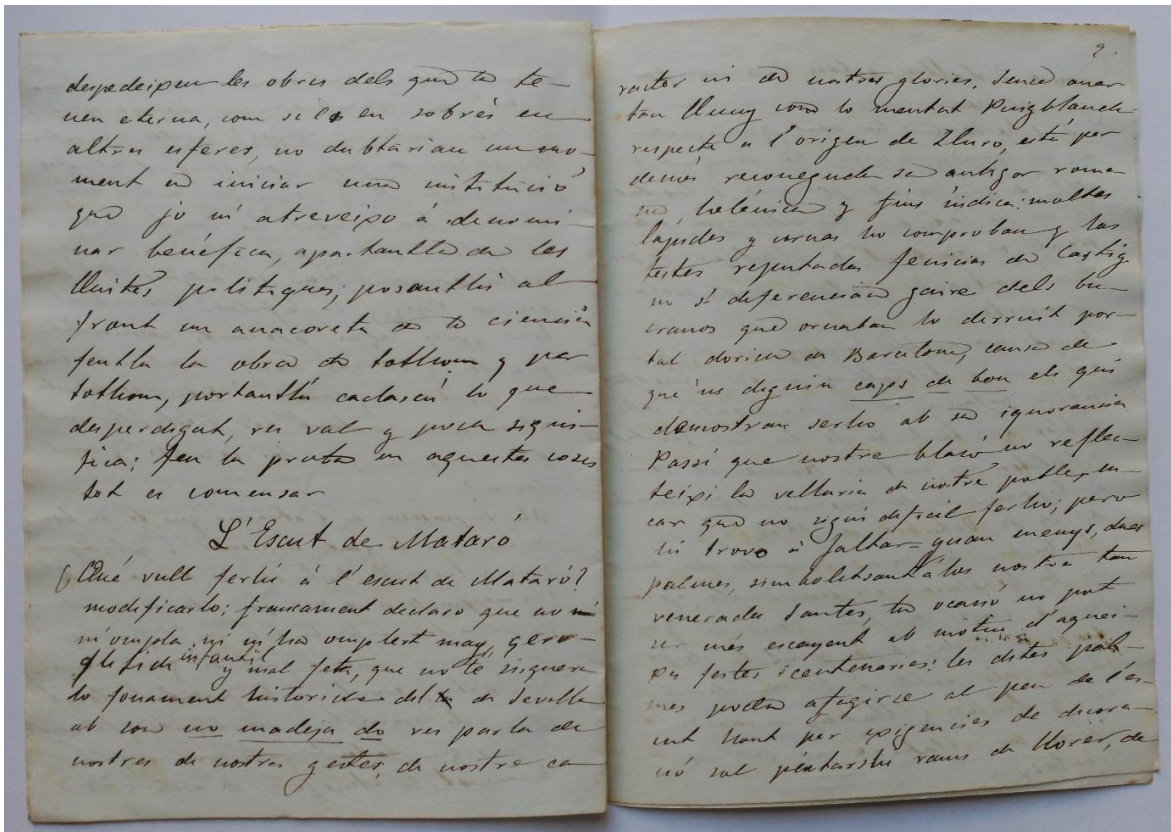
ANNEX IX

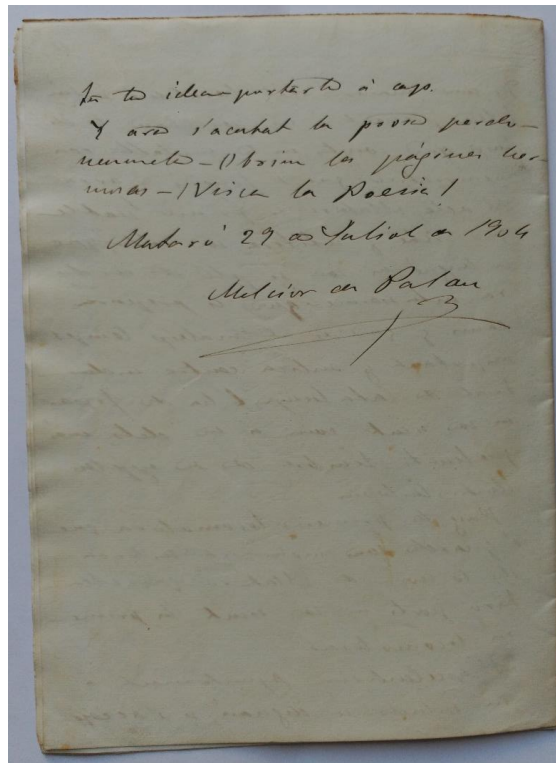
Discurs presidencial de Melcior de Palau i Català en els Jocs Florals de Mataró de 1904

Font:
ACM: 70-65-T2-73 Jocs Florals de Mataró, 1904. Discurs del president.

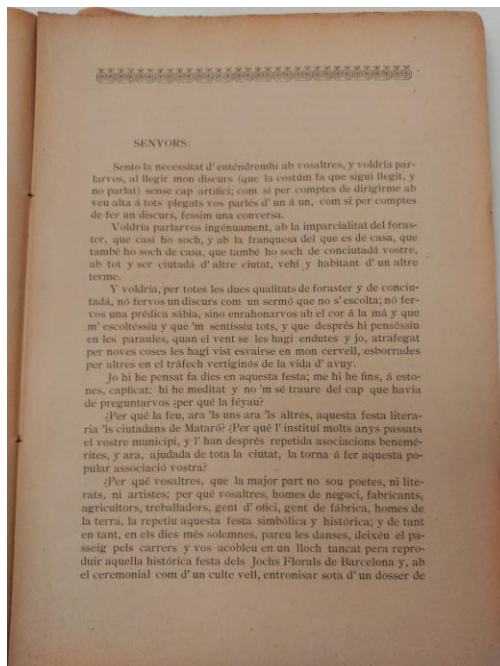

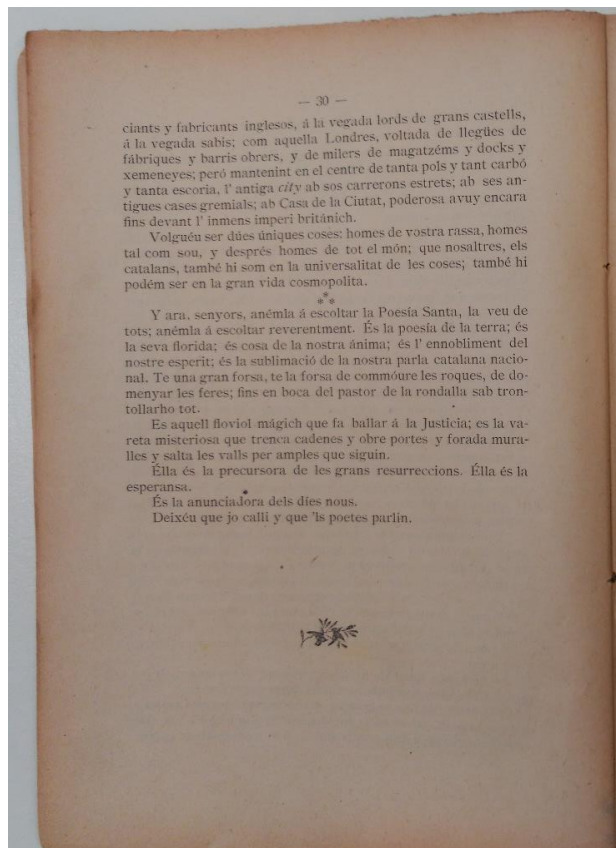
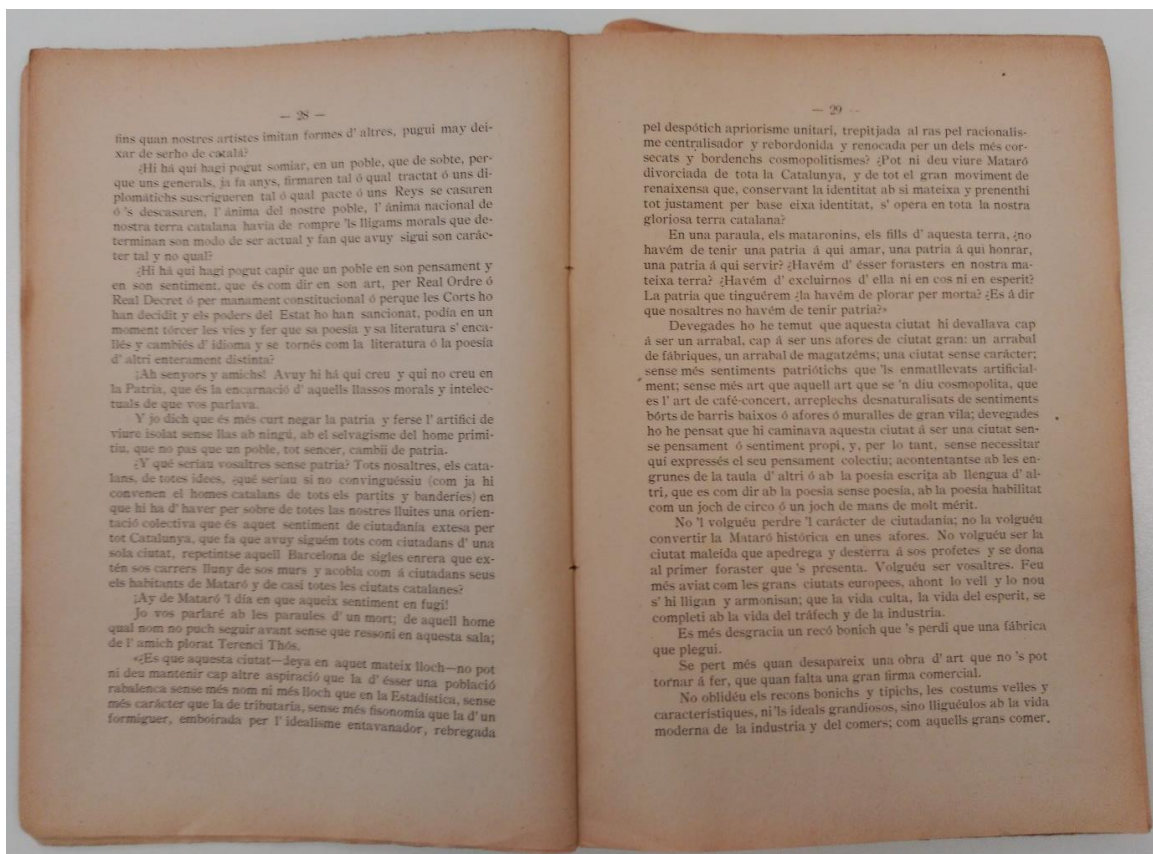

ANNEX X

Discurs presidencial de Josep Puig i Cadafalch en el certamen literari de la *Nueva Constancia* de 1905

Font:
Certamen literari de la Nueva Constancia, (1906). Mataró: Estampa de Pere Vilà.

ANNEX XI

¡¡Eureka habrá dinero para todo!!

Así nos lo manifestó nuestro simpático alcalde en la sesión penúltima; habrá dinero para todo, y por lo tanto, huelgan las demostraciones hostiles que con motivo de las subvenciones a las iglesias y juegos florales, se hicieron en el mismo salón de sesiones. Ya lo sabe el pueblo pagano; digo, el pueblo soberano, ver, oír y callar es su obligación ó de lo contrario, á la calle todo Cristo.

No faltaba más sino que esos descamisados quisieran imponerse á las leyes y á la mayoría.

¡Qué pasividad la de esa mayoría; están mudos como postes!

Parece que aquellos sillones tienen algo del soporífero influjo de la famosa cubeta de Mesmer. Sentados en sus mullidos cojines nada les despierta de su letárgico estado a nó ser los desplantes del conceller capitost. Hay quien cree que cuando bajan la cabeza es en prueba de asentimiento a alguna proposición; pero yo que les he visto de cerca, puedo asegurar que lo que se toma por asentimiento o negación no es más que las cabezadas que dan durmiendo. Ya se ve, los pobrecitos no estaban acostumbrados a tales comodidades y... ¡lo que puede el hábito!

Ahora bien; si hay dinero par a todo, como asegura nuestra primera autoridad ¿por qué no se organiza la fiesta del árbol, símbolo de paz y prosperidad para los pueblos?

¿Por qué a una fiesta genuinamente popular y de trascendencia progresiva por el espíritu que informa, se pospone otra que no pasará del círculo de los intelectuales que la habrán organizado?

¿No quieren comprender nuestros gobernantes que perdidas las colonias y, por consiguiente, los mercados de exportación, sólo nos queda el terruño exhausto o inculto, en el cuál debemos buscar la prosperidad que perdimos?

¿Ganará algo la cultura de la generación presente con que sepamos que en un círculo más o menos progresivo se ha cantado, con sentimentalismo rimado la gloria o decadencia de nuestra patria? No, nada ganará el pueblo, pero sí perder a las miles de pesetas que para tal objeto se habían invertido.

En cambio con la fiesta del árbol sé educa la inteligencia del niño, enseñándole que en la tierra debe buscar, principalmente, la satisfacción de sus necesidades primordiales; que a ella se lo debe todo y que ella es fuerte inextinguible para el que la cuida con amor. Esa finalidad se han propuesto las naciones que celebran todos los años tan fecunda fiesta y esa es la que necesita España si quiere salir de la decadencia en que está sumida.

Piensen en esto nuestros administradores y déjense de cirios y englantinas que el pueblo va cansándose ya de esos liberales demócratas que cual otro coloso de Rodas, tienen un pie en el puesto de la libertad y otro en el de la reacción.

Valiente paper representan votando cirios y englantinas cuando en la Escuela de Artes y Oficios carecen de bancos para los alumnos que han de estar de pie, y eso que hay dinero par a todo... lo inútil.

Font:
La República, 2 d'abril 1904, Any II, núm. 14, p. 2.

ANNEX XII

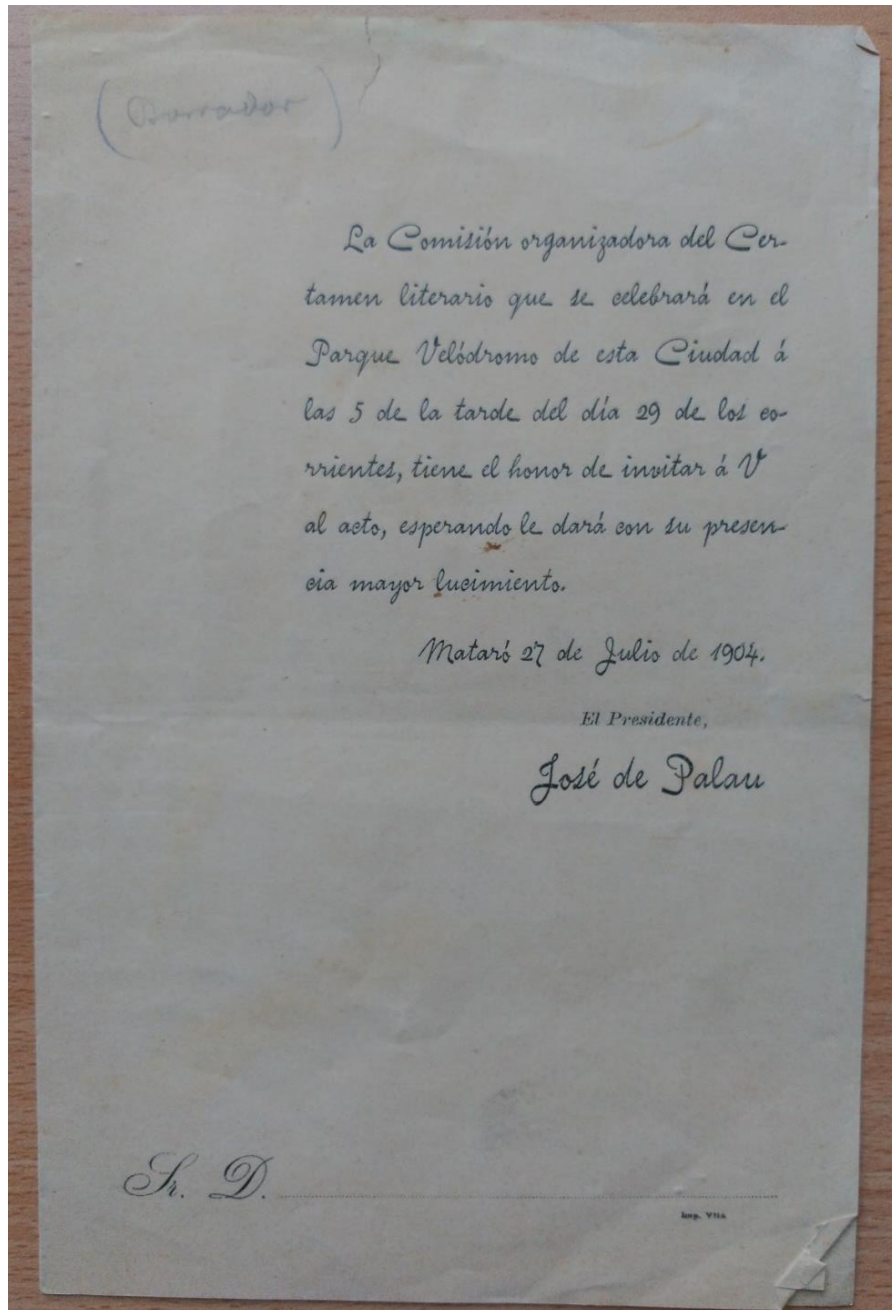
Impress del cartell de premis dels Jocs Florals de 1904

Font:
ACM: 70- Arxiu Municipal. Jocs Florals 1904.

ANNEX XIII

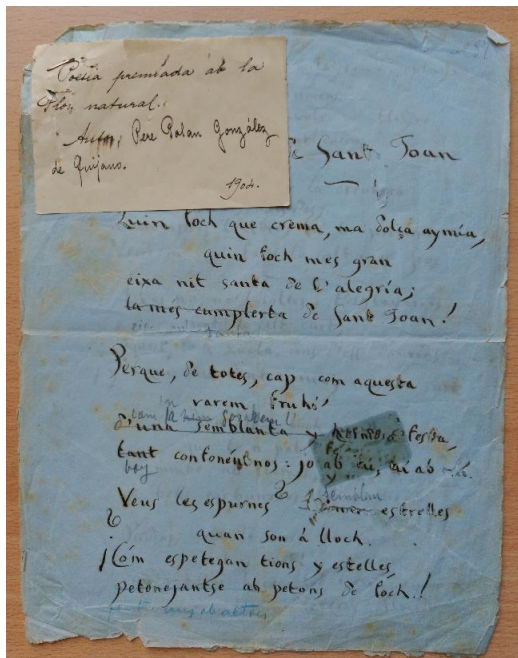
Invitació impresa de la festa del certamen

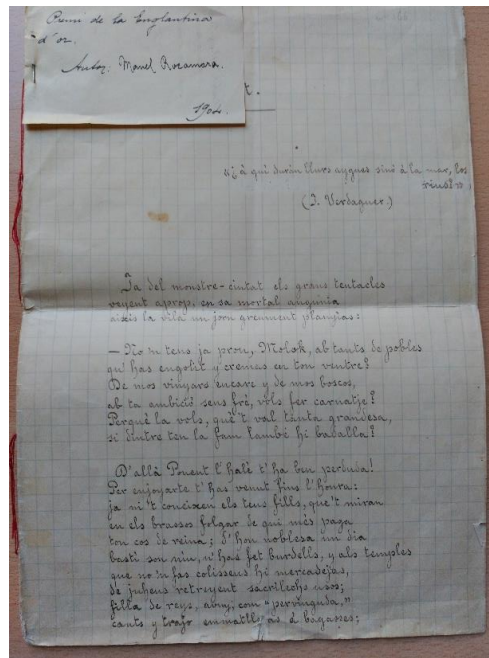
Font:
ACM: 70- Arxiu Municipal. Jocs Florals 1904.

ANNEX XIV

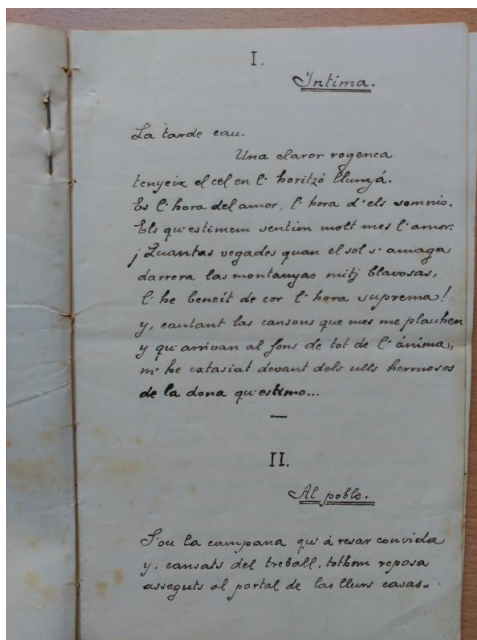
Premis ordinaris dels Jocs Florals de Mataró de 1904

Pere Palau González de Quijano,
Flor Natural

Manuel Rocamora,
Englantina d'or

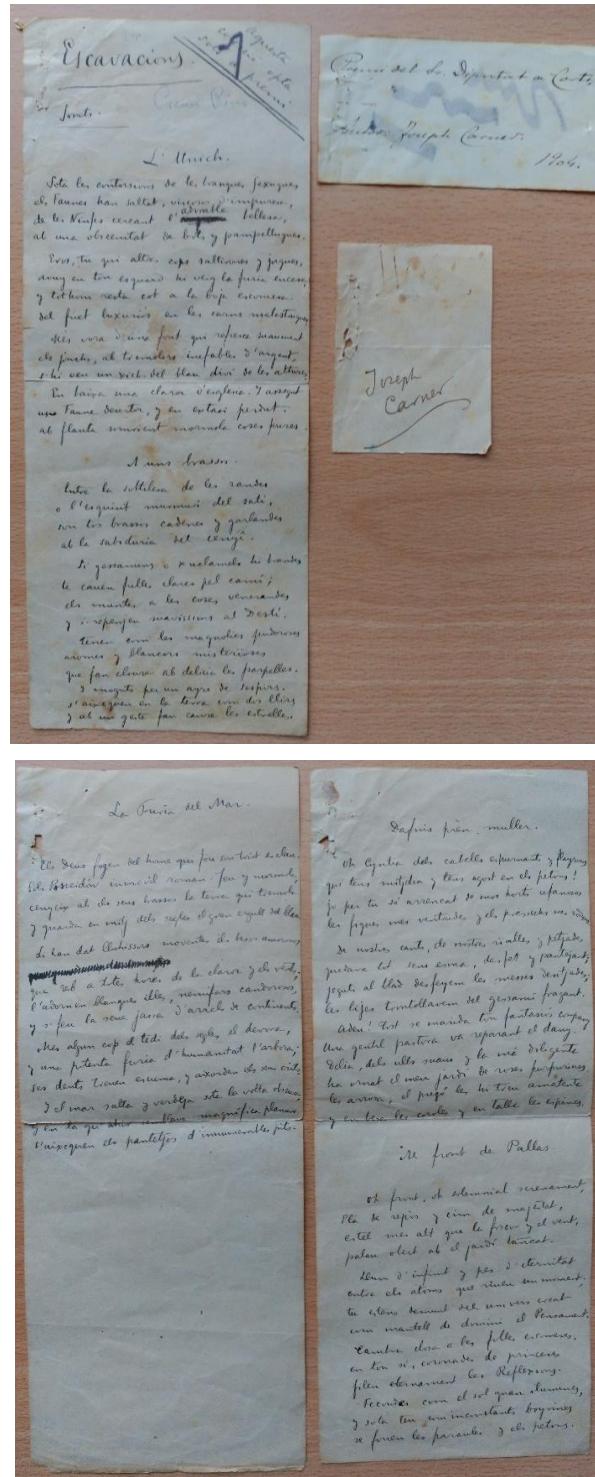

Santiago Vinardell,
Viola d'or

Font:
ACM: 70- Arxiu Municipal. Jocs Florals 1904

ANNEX XV

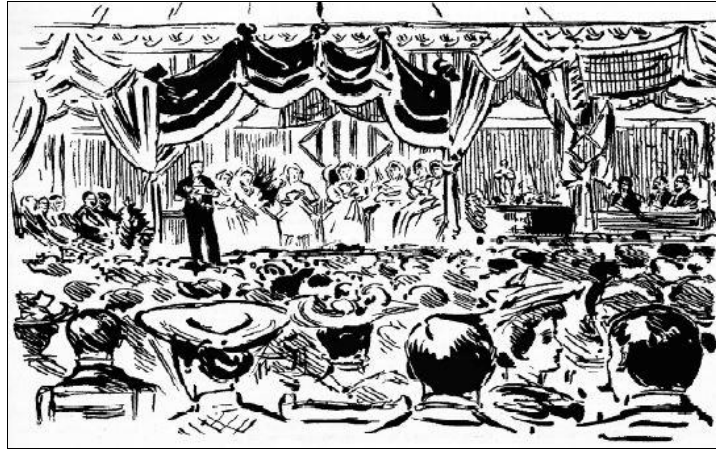
Premi extraordinari de Josep Carner i Puig-Oriol en els Jocs Florals de Mataró de 1904, ofert pel diputat Salvador Rius

Font:
ACM: 70- Arxiu Municipal. Jocs Florals 1904.

ANNEX XVI

Jocs Florals de Mataró de 1904 segons una il·lustració del diari *La Tribuna* del 30 de juliol de 1904

Font:

MARTÍ i COLL, Antoni (2014). «Notícia d'uns tardans Jocs Florals de Mataró i visió de la ciutat i els mataronins a través d'opinions sorgides en els Jocs Florals de l'any 1904 i de l'any 1919» *Fulls del Museu Arxiu de Santa Maria* [Núm. 110, p. 12]. Mataró.

ANNEX XVII

Coberta del primer poemari de Santiago Vinardell dibuixada per Ricard Opisso

Font:

Tió i Casas, Pere (2015). «Santiago Vinardell i Palau (1884-1936). Periodista, I.» *Fulls del Museu Arxiu de Santa Maria*, núm 111, p. 10-24.

ANNEX XVIII

Certamen literari de la *Nueva Constança* de 1905

Carolina Fontanals Vidal,
reina de la festa

Coberta de la memòria
del certamen

Segell de la societat *Nueva Constança*

Font:

Certamen literari de la Nueva Constança, (1906). Mataró: Estampa de Pere Vilà.